

Мова - це музика

Більше 100 цікавих та простих порад
для вивчення іноземних мов

Сусанна Зарайська

Переклад на українську:
Яніна Руденко

Мова — це музика

Понад 100 цікавих і практичних порад щодо вивчення іноземних мов

Спілкуйся зі світом!

Сусанна Зарайська

Переклад на українську: Яніна Руденко

Присвята

Моїм батькам, Риммі й Ісаку Зарайським, за те, що вони змушували мене грати на фортепіано та кларнеті, навіть коли я не хотіла щоденно практикуватися. Також дуже мудро з вашого боку було потайки записати мене на уроки французької в сьомому класі.

(Моя вчителька в шостому класі не вважала, що я була готова вивчати іноземні мови та підписала документ, де було зазначено, що мені не дозволяється вчити іноземну мову в сьомому класі. Мої батьки змінили її відповідь у формі перед поданням моїх документів до нової школи. Зараз ми всі можемо посміятися з недалекого судження вчительки про мій потенціал!)

Доктору Оліверу Саксу: якщо це не було б написано для вашої книги, [«Musicophilia»](#), я могла б ніколи не розкрити свою лінгвістичну таємницю, і ця книга могла б ніколи не побачити світ.

Попереднє схвалення для книги «Мова — це музика»

«Ця книга є музикою для розуму! Сусанна Зарайська сповнила цю невеличку книжку великими ідеями щодо вивчення мови, зокрема значною кількістю надзвичайно практичних порад та прикладів. Як особа, що займається мовами на аматорському рівні та вільно говорить декількома мовами, я дуже рекомендую цю книгу тим, хто хоче говорити ще однією мовою.»

Джон Перкінс, автор бестселеру New York Times “Confessions of an Economic Hit Man”

«Ця книга прекрасна. Вона показала мені новий підхід до вивчення мови. Я знайду корисне застосування книжці. Я витратив багато років у школі на вивчення англійської, але не досяг особливого прогресу. Я вивчив багато порад, які прочитав у цій книзі, у процесі життя. Однак якщо я прочитав би цю книгу раніше, це значно полегшило б моє життя і я зекономив би стільки часу. Я збираюся застосовувати поради з книги “Мова — це музика” під час вивчення третьої мови — іспанської. Цього разу я певен, що досягну значного прогресу набагато швидше. Ця книга корисна не тільки для вивчення іноземної мови, адже ресурси та вебсайти, наведені тут, стануть у пригоді тим, хто подорожуватиме в інші країни.»

Фаб'єн Гсу, носій французької

«НЕХАЙ ЦЕ РОЗВ'ЯЖЕ ВАМ ЯЗИКА! Завдяки ліричним інсайтам і надійному досвіду, Сусанна Зарайська, автор книги “Мова — це музика”, підказує легкі кроки для вивчення мови. Уже відійшли в минуле нудні, відірвані від реальності стратегії, які більшість із нас пам'ятає зі школи. Ви ще ніколи не вчили мову так швидко й так легко. Методи Зарайської охоплюють цікаві види активності, зв'язок з реаліями, ритм та перш за все... — музику.»

С'юзан Леттрік, магістр освіти, освітянка та засновниця мережі The Global Education and Action Network

---

«Забудьте про словники та книги фразеологізмів... Легке у використанні керівництво з вивчення мови від Сусанни Зарайської є абсолютно необхідним для серйозного учня, що бажає вільно розмовляти іноземною мовою, не тільки на

побутовому рівні. “Мова — це музика” навчить вас опанувати мову в складі щоденних справ, а також відтворювати середовище повного занурення для вільного оволодіння мовою. Дуже рекомендую для прочитання поліглотам-початківцям. Починайте читати — і навчіться чути!»

Джастін Ліанг, говорить японською, мандаринською, кантонським діалектом китайської, маршальською та володіє іспанською на середньому рівні

«Ще у Франції я витратив багато років на вивчення “академічної” англійської в школі. Та прогрес відбувався значно швидше, коли я змушував себе слухати BBC або не дивитися на субтитри, переглядаючи американське кіно. Якби ж я тоді мав книгу Сусанни! Вона сповнена креативними ідеями та практичними порадами, що є обов'язковим доповненням до традиційних методів вивчення іноземних мов — і всі вони від людини, якій можна довіряти, адже вона говорить багатьма мовами!»

Філіп Леві, носій французької

«Мені дуже подобається книга! Гадаю, вона допоможе тим, хто хоче вчити мову або цікавиться вивченням додаткової мови. Багато хто хоче вчити мову, та наляканий чи розчарований мовними курсами. “Мова — це музика” надихне таких людей спробувати знов, самотужки та з доброзичливою підтримкою.»

Д-р Елба Малдонадо-Колон, професор департаменту двомовної програми початкової освіти, Університет штату Каліфорнія в Сан-Хосе

«Ця книга є унікальним інструментом для тих, хто вивчає мови. Велику кількість інсайтів у книзі можна порівняти лише з вичерпним переліком онлайн- та офлайн-ресурсів для вивчення мов. З першої сторінки ви можете відчути веселе та освіжаюче сприйняття світу Сусанною. Вона отримує багато задоволення, маючи справу з Вавилонською вежею, та надає можливість своїм читачам також повеселитися. Її досвід подорожей та любов до мов є парадигмою того, як будь-хто може стати громадянином світу.»

Кармело Фонтана, співзасновник освітньої онлайн-компанії з підтримувального вивчення мов

Мова — це музика

Понад 100 цікавих і практичних порад для вивчення іноземних мов

Із серії книг «Створи власний світ»

Авторське право © 2009 належить Сусанні Зарайській

Українське видання. Версія 2 (2025)

Усі права захищені. Будь-яку частину цієї книги заборонено будь-яким чином використовувати або представляти в інший спосіб без письмової згоди видавця, за винятком коротких цитат у лапках або оглядів.

www.createyourworldbooks.com

ISBN: 978-0-9820189-0-3

Версії цієї книги

[Language is Music](#) (оригінал англійською)

[El idioma es música](#) (іспанською)

[Idioma é música](#) (португальською)

[La lingua è musica](#) (італійською)

[Легкий способ быстро выучить
иностранный язык с помощью музыки](#) (російською)

Переваги цієї книги

Отримуй задоволення та розвивай свої здібності володіння іноземними мовами. Слухай музику, подкасти, радіо, дивися телебачення, відвідувай культурні події, розмовляй з людьми й насолоджуйся процесом вивчення мови. Тобі не потрібно весь день споглядати таблиці відмінювання дієслів та бачити кошмарні сні про твого вчителя з іноземної мови, що б'є тебе палкою через неправильну вимову.

Вигідний спосіб вивчення мови. Поради щодо безкоштовного або доступного вивчення мов та інтернет-ресурси допоможуть заговорити іноземною мовою, не витрачаючи багато грошей на квитки на літак, учителів та інтенсивні мовні курси. Немає потреби виїжджати з країни або навіть виходити з дому.

Вчися швидше в порівнянні з традиційними уроками в школах та університетах, сфокусованими на зубрінні.

Мова стає частиною твого повсякденного життя. Нова мова живе, а не представлена лише списком слів у словнику.

Книга створена фахівчиною, яка зробила себе сама. Без дорогих вчителів або інтенсивних курсів закордоном я навчилася цим технікам природно.

Зміст

	<u>Вступ</u>	8
	<u>Навіщо мені вчити іноземну мову?</u>	16
	<u>Міфи та поточна ситуація у сфері навчання іноземним мовам</u>	19
	<u>Розділ 1. Примітки диригента</u>	22
	<u>Розділ 2. Слухай, слухай, слухай</u>	30
	<u>Розділ 3. Час концертів</u>	42
	<u>Розділ 4. Час радіо</u>	48
	<u>Розділ 5. Телебачення в якості домашнього завдання</u>	52
	<u>Розділ 6. Фільми для вільного говоріння</u>	58
	<u>Розділ 7. Будь частиною симфонії</u>	65
	<u>Розділ 8. Щоденні кроки</u>	74
	<u>Розділ 9. Поради, написані читачами</u>	83
	<u>Використані джерела</u>	89

Вступ

Ця книга є доповненням до традиційних форм освіти у сфері вивчення іноземних мов і призначена додати процесу навчання жвавості та цікавості. Це не заміна урокам граматики, практичним заняттям та освітнім матеріалам. Тобі все таки прийдеться вчити граматику, щоб знати структуру мови, яку вивчаєш.

Пояснення моїх вчителів та підручники з граматики становили основу вивчення мови. Так само як музиканти мають знати акорди, такти та інші основи музики, і тобі потрібно знати основи для оволодіння мовою.

Хоча я вивчила багато, слухаючи розмови носіїв мови, мені потрібно було зрозуміти та вивчити граматику й структуру мови, аби належним чином відтворювати та створювати правильні речення іноземними мовами. Тобі потрібно знати граматичну структуру мови, яку вивчаєш, щоб розуміти, коли люди тебе виправляють, аби вчитися на своїх помилках. Також знаючи граматику, ти можеш знаходити помилки в піснях і не засвоювати їх. Якщо бачиш граматичну конструкцію в пісні, це допомагає розуміти вивчені правила.

Оскільки я не володію українською мовою, я не змогла перевірити український переклад цієї книги. Якщо ви бачите будь-які серйозні помилки, будь ласка, повідомте мене, написавши мені через мою контактну [форму](#).

(Якщо ви будете писати українською - мені доведеться використовувати Google Translate, щоб зрозуміти ваше повідомлення. Ви можете писати англійською.)

Чому я пропоную цю книгу українською безкоштовно?

Я маю як особисті, так і професійні зв'язки з Україною.

Усі мої дідусі й бабусі з України (Бар, Житомир і Конотоп). Мій тато народився в Харкові, і його евакуювали з Харківського тракторного заводу під час Другої світової війни.

Натхненна Помаранчевою революцією, я хотіла бути частиною процесу демократизації в країні моїх предків та добровільно взяла участь у якості спостерігача за виборами в Україні від Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Я спостерігала, чи процес виборів в Україні проходив згідно з процедурами для виборів, та документувала порушення або відхилення в якості довгострокового спостерігача в 2006 році та короткострокового спостерігача в 2007 році.

І тепер я відчуваю поклик допомогти українцям вчити інші мови в цікавий спосіб — за допомогою пісень, фільмів, телебачення та інших засобів. Я знаю, це може бути складно, іноді навіть неможливо, навчатися під час війни. Не хочу здаватися наївною або безглуздо ідеалістичною, проте вважаю, що використання порад з книги може відволікти від жахів війни й трохи розважити та одночасно допомогти у вивченні іноземної мови. Хоча я ніколи не жила в умовах війни, я чула багато історій про воєнне дитинство моєї мами та моїх друзів з Боснії.

Володіння іншими мовами звільняє від обмежень і може бути дуже важливим для українських біженців, які адаптуються до життя в інших країнах, а також для тих, хто залишається в Україні й бажає інтегруватися в Європейський Союз після закінчення війни. Володіння кількома мовами відкриває нові можливості й іноді може врятувати життя. (Див. розділ нижче «Мова і війна».)

Про мене

Я народилася в колишньому Радянському Союзі. Моя родина емігрувала до США, коли я була ще маленькою дитиною.

Я вчила 12 мов (англійську, російську, французьку, іспанську, італійську, португальську, арабську, іврит, ладіно/єврейсько-іспанську, боснійську/сербо-хорватську, угорську та грецьку) і говорю вісьмома з них. (Пам'ятаю тільки трохи грецької, угорської, івриту та арабської.)

Живучи за кордоном і вивчаючи мови вдома, я полюбила подорожі та вивчення мов. У 15 років я була студенткою за обміном у Порніше, Франція, протягом двох місяців. Під час навчання політичній економії в Каліфорнійському університеті в Берклі я продовжувала вивчати іспанську мову, почала вивчати італійську та опанувала основи угорської мови під час семестру за кордоном у Будапешті, Угорщина.

За сприяння програми Ротаційної посольської стипендії я вчилася в Університеті Буенос-Айресу, інтернована в комерційний підрозділ у Посольстві США, редагувала й писала щоденно англійською для видання Buenos Aires Herald та викладала англійську. Незабаром після повернення до Каліфорнії з Південної Америки я рушила до Боснії, де розробляла проекти економічного розвитку на зруйнованих війною територіях для Міжнародного комітету порятунку та Корпусу милосердя.

Державний департамент США запросив мене виступити з доповідями про вивчення іноземних мов у колишньому СРСР, Боснії і Герцеговині, Кубі, Мексиці та Катарі.

Виступала та публікувалася в таких медіа, як BBC, CBS, CNN, MTV, Yahoo Finance, Fox Business News, The Guardian, EFE, Univision та ін.

[Массачусетський технологічний інститут](#) та [Лабораторія мозку і мови Женевського університету](#) провели функціональну магнітно-резонансну томографію мого мозку в складі дослідження, щоб подивитися, як функціонує мозок поліглотів. Докладніше про це дослідження можна дізнатися в цій [Історії подкасту The World](#) і статті із журналу [Brain and Life Magazine](#) (англійською).

Наразі живу в Кремнієвій долині, Каліфорнія.

Мова і війна

Моя бабуся, Сара Бронштейн, була родом з маленького містечка Бар в Україні. Вона викладала німецьку мову до і після Другої світової війни, незважаючи на те, що через війну ця мова була дуже непопулярною. Ввечері, перед сном, вона читала моїй мамі і тітці вірші Гете німецькою мовою. Моя мама, Римма, навчилася цінувати звучання німецької поезії, незважаючи на гнів і ненависть, які багато хто з тих, хто пережив війну, відчував до нацистів.

Гадаю, це гарний приклад, як краса мови може подолати презирство й антагонізм, що люди можуть відчувати до своїх ворогів.

Саме в Боснії-Герцеговині я вперше побачила, наскільки важливо використовувати засоби масової інформації в процесі вивчення мов. Після Боснійської війни я працювала в столиці Боснії Сараєво й зустріла багато боснійців, які вчили англійську та інші мови під час війни, дивлячись фільми іноземними мовами та телепрограми оригінальною мовою. Вони слухали іноземну музику й радіо. Іноземні ЗМІ відволікали від жахів війни, були джерелом розваг та методом вивчення мов на додаток до того, що вони вчили на мовних уроках або з книжок.

Живучи в Боснії, я познайомила з Морісом Албагарі, який врятував своє життя під час Другої світової війни й Голокосту. Він походив із сефардської єврейської родини, коріння якої можна дослідити до походження з Кордобі, Іспанія, у 15 ст., коли султан Османської імперії запросив євреїв, вигнаних з Іспанії під час іспанської інквізиції, оселитися в імперії. Сефардські єврейські громади підтримували свою мову під назвою ладіно, або єврейсько-іспанську, що в процесі розвитку набула слів з арабської, івриту, турецької, французької, грецької та інших мов.

Моріс зростав спілкуючись ладіно вдома. Коли йому було 11 років і його родину посадили на поїзд, що рушив до концентраційного табору, Моріс утік з поїзду. Він користувався ладіно для спілкування з італійським офіцером, який допоміг йому сховатися в безпечному місці. (Ладіно й італійська обидві є романськими мовами та мають багато спільного. Носії італійської й ладіно можуть розуміти одне одного. Як наприклад українці та чехи.) Я зробила документальний фільм про життя Моріса під назвою «Врятований мовою» («Saved by Language»), який можна подивитися на [YouTube](#). (Там немає субтитрів українською, проте є англійською, боснійською/сербо-хорватською, болгарською, французькою, івритом, ладіно, португальською та іспанською.)

Імміграція

Я на власні очі бачила, як складно іммігрантам вивчити англійську, коли вони приїжджають до США. Іноді люди вважають, що їм не потрібно вчити мову, поки вони не потраплять у країну, або ж що вони можуть вижити в закритій етнічній громаді чи сусідстві та покладатися на членів родини й друзів у якості перекладачів та провідників. Повна залежність від інших у плані мовної підтримки призводить до великого напруження в родинях, у результаті з'являється роздратованість, стрес, відчуження, іноді ситуація може дійти до розлучення. Особливо це важко для дітей, яким потрібно стати всім для їхніх батьків (перекладачем, учителем, провідником, лікарем тощо), що може призвести до психологічної травми дитинства та стресу, а також обмеження розвитку дітей, коли вони мають відчувати відповідальність за їхніх батьків. (Я знаю про це з власного досвіду.)

Коли люди іммігрують або стають біженцями в країні, мовою якої вони не володіють, вони можуть відчувати фінансові труднощі та змушені працювати на двох або трьох роботах. Вони дуже стресують, намагаючись зрозуміти культуру нової країни, як працює шкільна система, куди звертатися до лікарів тощо, і не можуть добре вивчити нову мову. Наш мозок як губка. Якщо він уже сповнений стресами щоденного життя, дуже складно додати ще щось нове, як і в прикладі з губкою, коли вона ввібрала в себе максимальну кількість рідини.

Такі люди, як моя мама, що вчили англійську до приїзду до США, досягали більшого успіху, ніж ті, хто чекав прибуття до країни, щоб почати вчити мову.

Моя таємниця та походження цієї книги

Пройшовши через багато нудних мовних уроків, я бачила, як неефективні методики зазубрювання відштовхували студентів й лишали їх мотивації. Я знала, що можу змінити процес вивчення мов, додаючи цікавості й підвищуючи залученість до навчального процесу. На Тайвані я бачила, як учителька вирячалася в підручник, просто читаючи англійські фрази монотонним голосом та прохаючи учнів повторювати за нею. Вона не помічала, як студенти дивилися у вікно й дуже нудилися. Після звичайної школи тайванські діти йшли на підготовчі курси й зазубрювали ще більше інформації, а також брали додаткові уроки англійської. Та вони до смерті боялися говорити з носіями англійської. Після років заучування словників, як і китайських ієрогліфів, більшість дорослих тайванців потребували окулярів. Я знаю, що можна було вчитися без надмірного напруження очей.

Люди часто запитували мене, як я змогла вивчити так багато мов без інтенсивних мовних курсів за кордоном чи приватних вчителів. Мови легко мені давалися, і я не розуміла, чому іншим людям було так важко. Граматика була як математичні формули, які я просто заучувала та застосовувала в разі потреби. Я бачила, як мої однокласники зовсім не могли впоратися з граматиною. Вони вважали, що ніколи не вивчать іноземну мову.

Людей дивувала не тільки моє орієнтування в граматиці та структурі мови, а ще й мій акцент та здатність ідеально чи майже ідеально копіювати звуки. Мій акцент та відмінна вимова робили носіїв мови майже глухими до моїх помилок.

Деякі люди, зокрема я сама, цікавилися, чи було однією з причин мого успіху у вивченні мов те, що я так багато уваги приділяла звукам, оскільки була частково сліпа. Я можу бачити одночасно тільки одним оком. Я народилася з косоокістю (страбізмом) та мала дві операції для косметичного випрямлення очей. Однак я й досі не бачу світ тривимірним.

Існує широко розповсюджене переконання, що люди, які втрачають одне чуття або мають обмежені можливості одного з органів чуття, розвивають додаткові здібності для інших. Однак я не зустрічала інших людей із синдромом «лінивого ока» або косоокістю, які були б поліглоти. Я не думаю, що моя часткова сліпота є вичерпним поясненням моєї здатності вивчити багато мов.

(Я написала книгу про мій зір під назвою [«Одноока принцеса»](#) ([«One-Eyed Princess»](#)). Вона доступна тільки англійською мовою.)

Природний талант? Ні.

Можливо, свій вплив мав той факт, що вдома я розмовляла іншою мовою, а за межами домівки англійською?

Ні. Ймовірно, двомовність могла трохи полегшити вивчення інших мов, у порівнянні з монолінгвами, але й це не було єдиною причиною мого успіху. Я знала інших людей з іммігрантського середовища, які говорили двома мовами і яким було важко вчити інші мови.

Чи я була обдарованим музикантом з ідеальним відчуттям ритму, що може копіювати звуки?

Ні. Я любила різні типи музики й ходила на концерти класичної музики ще змалечку, та я не була віртуозом. Я була посередньою кларнетисткою й піаністкою. Хоча я й насолоджувалася співом, та іноді могла не влучати в ноти.

Відкриття: це все завдяки музиці та слуханню перед говорінням

Здебільшого набуття мовних навичок відбувається завдяки слуханню. Ми дійсно спілкуємося за допомогою очей, та здебільшого комунікація про те, щоб бути гарним слухачем та звертати увагу на те, як і що говорить співрозмовник, особливо за допомогою тону й інтонації.

Я усвідомила, що вчу мови, як вчила б музичний твір. Я копіюю те, що чую.

Я прочитала книгу [«Музикофілія: казки про музику та мозок»](#) невролога д-ра Олівера Сакса, і мою таємницю було розкрито. Д-р Сакс пояснює, що музика активує більше частин нашого мозку, ніж письмова мова або усне мовлення. Причина, завдяки якій я могла так добре імітувати акценти та запам'ятовувати слова, крилася в тому, що я слухала іноземні мови як пісні. Я також вчила слова й вимову за допомогою іноземних пісень та через іноземні телепрограми й фільми. Нудні уроки граматики оживали, коли я чула граматичні конструкції, що повторюються в привабливих мелодіях та телепрограмах, фільмах.

Ще до того, як прочитати книгу, я викладала англійську тінейджерам-іммігрантам у Сан-Франциско. Щоб зробити уроки цікавішими, я програвала музику та просила учнів цитувати пісні, співаючи чи розповідаючи їх. Я бачила, як вони утримували в пам'яті більше інформації, коли ми вчили пісні англійською.

Слова легше запам'ятовувати, коли ти чуєш їх під музику. Багато людей можуть пам'ятати рекламний куплет 20-річної давнини краще, ніж список продуктів, які треба було купити день тому. Настав час для нас використовувати музику в освітньому процесі!

Д-р Карен Людке та її співавтори проф. Фернанда Феррейра й д-р Каті Овері опублікували дослідження в журналі [Memory & Cognition](#) у липні 2013 р., яке продемонструвало, що студенти, які вивчали мову й слухали угорські фрази в піснях, показували вдвічі кращі результати в тестах з говоріння в порівнянні з тими, хто вчив фрази, проговорюючи їх. «Шістдесят дорослих учасників випадково були розподілені на три групи з різними умовами навчання “слухай і повторюй”: говоріння, ритмічне говоріння та спів. Учасники в групі співу продемонстрували надзвичайну загальну ефективність у серії тестів з угорської мови після 15-хвилинного періоду навчання в порівнянні з учасниками з груп говоріння та ритмічного говоріння.»

На додаток до насолодження ліричною музикою мовами, які я вчила, я також уважно слухала розмовну мову перед початком вивчення більшості з них. Оскільки я зростала в Каліфорнії, штаті з великою часткою іспаномовного населення, я часто

змалечку чула іспанську. Такий аудіальний досвід допомагав мені виокремлювати слова зі швидкого іспанського мовлення та поринати в «потік» мови, коли я почала офіційно навчатися.

У складі програми отримання ступеня доктора філософських наук [Пол Зульцбергер з Університету Королеви Вікторії](#) у Веллінгтоні, Нова Зеландія, провів експеримент з дослідження здатності носіїв англійської мови для розпізнавання слів, вимовлених слов'янською мовою, після одноразового прослуховування. Учасники експерименту раніше не стикалися з цією слов'янською мовою.

У ході експерименту розпізнавання слов'янських слів на слух було тісно пов'язане з частотою, за якої звукові поєднання в слов'янських словах також з'являлися в англійських словах. Слов'янські слова, що містять звукові поєднання, які не часто зустрічаються (або ніколи не зустрічаються) в англійській було дуже складно розпізнати — навіть через декілька секунд після їх прослуховування вперше. Висновком із цього експерименту для вивчення другої мови є те, що набуття словникового запасу залежить від інтуїтивного знання звукових поєднань, типових для цільової мови. Такі знання можна набути тільки багато слухаючи мову. Це дозволяє мозку виділяти (і вивчати) типові звукові поєднання цільової мови. Це фундамент для швидкого вивчення нових слів.

Тож саме цим я займалася поза мовними уроками. І саме це мало найбільший вплив на мою здатність розмовляти іншою мовою. Усе це стосувалося того, як я слухала мову. Жоден учитель не вчив мене як слухати, і саме тому я написала цю книгу. Ти маєш знати, як потрібно слухати, для того щоб мати змогу говорити іншою мовою.

Інтегрування музики, телебачення, радіо, фільмів та інших джерел інформації в процес вивчення мови робить його набагато цікавішим та ефективнішим. Мої поради не потребують від тебе бути видатним музикантом. Просто потрібно тренувати мозок сприймати іноземні мови як музику й абсорбувати їх. Коли люди після інсульту втрачають здатність говорити, вони слухають музику для відновлення навичок говоріння. Музика є ключем до здатності спілкуватися.

Слухай і ти заговориш!

Сусанна Зарайська

жовтень 2008 р., відредаговано в березні 2024 р.

Навіщо мені вчити іноземну мову?

Економічна перевага

Ми всі чули слово «глобалізація». Це явище впливає на різні сфери нашого життя. Наприклад, ми мусимо вміти спілкуватися з людьми в різних частинах світу. Оскільки подорожі, робочі поїздки, імміграція та життя за кордоном зараз широко розповсюджені, усе більша частина людей є мультилінгвами. На деяких державних посадах працівникам доплачують за кожну іноземну мову, якою вони можуть розмовляти

30 січня 2012 р. у мене взяли інтерв'ю в програмі [BBC's Newshour](#) стосовно браку носіїв іноземних мов для обслуговування експортних ринків, що коштувало британській економіці від 11 до 26 млрд доларів США на рік у сегменті експорту. Організація British Education and Employers Taskforce опублікувала звіт під назвою [«Економічний кейс для вивчення мов та роль залучення роботодавця»](#), який демонструє, що багато британських роботодавців мають незаповнені вакансії в різних секторах професій для людей зі знанням іноземних мов. На відміну від одноліток у материковій Європі, британська молодь не мала ані мотивації, ані потреби вчити іноземні мови. Це відбувалося незважаючи на той факт, що згідно зі звітом, випускники мовних факультетів заробляли більшу зарплатню, ніж випускники, які вивчали право, архітектуру, бізнес чи ІТ.

Реальність така, що ми маємо знати декілька мов, щоб бути успішними в цій глобалізованій економіці. Юні покоління бачать необхідність вивчення мов для просування в кар'єрі.

На моїй першій роботі за межами університету потребувалися мої навички іспанської. Секретар Аргентини з комунікації наносив візит з питань торгівлі в Кремнієву Долину, і я була лише однією людиною в нашому офісі, що вільно розмовляла іспанською. Хоча я ще не досягла віку для офіційної оренди автомобіля, мій бос переконав компанію з оренди дозволити мені керувати мікроавтобусом, щоб возити аргентинця!

Здоров'я мозку

Якщо професійні причини для багатомовності тебе ще не переконали, як щодо того, що вивчення іншої мови підтримує здоров'я мозку та додає впевненості дітям.

Дослідження Віоріки Маріан, доктора філософії, та Ентоні Шука з Північно-західного університету, опубліковане в [Cerebrum Magazine](#) у вересні/жовтні 2012 р., продемонструвало, що «двомовний мозок краще фокусується й переключається між завданнями, ніж мозок монолінгва, завдяки розвиненій здатності ставити на паузу одну мову під час використання іншої. До того ж, білінгвальність позитивно впливає на дві крайні вікові категорії: двомовні діти вже із семи місяців можуть краще пристосовуватися до навколишніх змін, у той час як білінгвальні люди похилого віку можуть відчувати уповільнення процесу погіршення когнітивних функцій».

Активне мовлення іншою мовою протягом життя може відтермінувати розвиток хвороби Альцгеймера, оскільки мозок звикає до переключення між завданнями, від одного способу мислення до іншого.

Січневе видання [Journal of Neuroscience](#) 2013 р. доповідало, що «нещодавні дані вивчення поведінки продемонстрували, що тривала двомовність може з віком підтримувати молодість функцій когнітивного контролю».

Якщо діти ростуть у двомовному чи багатомовному середовищі, переваги такого виховання можуть виходити далеко за межі здатності говорити різними мовами. Згідно з доповіддю [Американської психіатричної асоціації](#) щодо дослідження Вен-Юй Хана, доктора філософії (Колумбійський університет), та Чин-Чанг Хуанга, доктора філософії (Ратгерська школа соціальної роботи), «здатність говорити двома мовами також, здається, зменшує розвиток у дітей таких негативних внутрішніх станів, як тривожність, самотність, низька самооцінка, а також таких негативних проявів поведінки, як сперечання, бійки або імпульсивні дії». Хан та Хуанг висунули гіпотезу, що коли двомовні молоді люди розуміють дві культури, їм краще вдається цінувати різноманіття та мати гарні стосунки з однолітками й учителями.

Володіння більш ніж однією мовою схоже на ментальне жонглювання для мозку.
Приєднуйся до цієї гри!

Уяви, що іноземні мови є ключами, як у музичному, так і у фізичному сенсі. Що більше ключів може продукувати твій голос, то більше фізичних ключів ти маєш для відкриття дверей у нові обрії. Дозволь мені допомогти тобі поринути у світ звуків іншої мови. Це відкриє для тебе двері, про які ти навіть не маєш уяви!

Менша вірогідність промивання мозку або впливу пропаганди

З мого власного досвіду люди, які є щонайменше двомовними, більш відкриті до мислення в нові способи, бачення ситуації з іншої точки зору, а також краще

адаптуються до перебування в іншій країні та спілкування з людьми інших культур. Оскільки такі люди можуть розуміти джерела новин іншою мовою, вони з меншою вірогідністю віритимуть новинам, які фільтруються урядовими цензорами або медіаорганізаціями з політичною повісткою.

Не всі двомовні чи багатомовні люди є взірцевими громадянами світу чи ангелами. На жаль, є відомі винятки:

- Біяна Плавшич, з колишньої Югославії, виграла стипендію для вивчення біології в США, але пізніше була звинувачена за воєнні злочини Міжнародним судом за геноцид боснійських мусульман.
- Пол Пот з Камбоджі навчався у Франції, де приєднався до комуністичної партії Франції, потім повернувся у свою країну, де вбив багатьох людей, перебуваючи у складі Червоних кхмерів.

Здібності до мов не є запорукою проти кримінальної та аморальної діяльності, проте загалом додають багато переваг у житті.

Міфи та поточна ситуація у сфері навчання іноземним мовам

МІФ: *для вивчення іноземної мови ти маєш жити в країні, де розмовляють цією мовою.*

РЕАЛЬНІСТЬ: ні. Я гарно вивчила іспанську й італійську, не живучи в іспаномовній країні або Італії. До того ж, тоді всі іммігранти й біженці, що проживають у США, ідеально володіли б англійською. Багато з них не знають мови, і це через те, що інструкції з вивчення іноземної мови сфокусовані на граматиці та зазубрюванні. Студентам стає нудно, і вони засмучуються через такий традиційний підхід. Вони не вчаться, як скористатися з ритму й потоку мови, і також не знають, як можна вчитися весело та легко.

МІФ: *якщо не можеш поїхати в країну, де говорять мовою, яку ти вчиш, тобі треба один-на-один працювати з учителем для вивчення мови.*

РЕАЛЬНІСТЬ: я живий доказ того, що тобі не потрібен жоден приватний викладач. За винятком кількох приватних уроків у Боснії, у мене ніколи не було приватного вчителя з іноземної мови.

МІФ: *щоб мати гарний акцент, ти маєш багато часу провести в країні, мову якої вивчаєш.*

РЕАЛЬНІСТЬ: якщо це було б правдою, кінозірка й колишній мер Каліфорнії, Арнольд Шварценеггер, родом з Австрії, міг би вимовляти слово «Каліфорнія» як носій мови без сильного німецького акценту.

МІФ: *ти можеш гарно вивчити мову, якщо вчиш її ще в дитинстві.*

РЕАЛЬНІСТЬ: діти й дорослі абсорбують мову по-різному. [Дослідження д-ра Пола Томпсона в Каліфорнійському університеті Лос-Анджелесу](#) показує, що діти обробляють мови в глибокій моторній корі мозку, що відповідає за несвідомі дії, як-то чищення зубів. Діти не мають активно думати про вивчення другої мови, у той час як дорослі свідомо мають думати про другу мову, оскільки обробляють мову в більш

активній частині мозку. Дорослі можуть виправляти себе, коли вивчають структуру мови, у той час як діти можуть потребувати почути виправлення декілька разів, поки не навчаться змінювати мовні конструкції.

Ми очікуємо набагато меншого від дітей, ніж від дорослих, щодо словникового запасу та складності структури речень. Хоча здається, що діти швидше вчать мову, наші очікування від дітей набагато нижчі, ніж від дорослих студентів.

Діти мають перевагу, коли йдеться про вимову нових звуків, що складніше дається дорослим. Однак як діти, так і дорослі потребують повторного прослуховування нових звуків, щоб вимовляти їх правильно.

Ти не можеш виправдовувати себе, якщо не вчиш мову, просто тим, що ти не дитина. Твої аналітичні здібності можуть насправді допомогти тобі заговорити новою мовою, і більш точно, ніж дитина.

***МІФ:** неможливо дорослим зменшити прояв акценту або звучати як носії.*

РЕАЛЬНІСТЬ: дорослі можуть поліпшити свій акцент в іноземній мові, і навіть звучати як носії, але це залежить від того, скільки часу вони інвестують у навчання слуханню та говорінню заново. У розділі 1 цієї книги я пояснюю, як треба слухати, щоб вивчити іноземну мову. Залежно від твого попереднього досвіду слухання музики й звуків іншої мови діапазон частот, до яких звик твій мозок, може бути обмеженим чи необмеженим. Щоб вимовляти нові слова, тобі спершу треба тренуватися правильно їх чути.

Ми бачимо, як дорослі у фільмах постійно змінюють свій акцент. Актори працюють з коучами з діалектів, щоб навчитися говорити як людина з іншої країни. Актор Рассел Кроу родом з Австралії. Однак у фільмах він грав як американських, так і британських героїв з достовірним акцентом. Гаель Гарсія Берналь, родом з Мексики, оволодів аргентинським акцентом Че Гевари, мімікрував під іспанця та чілійця. Актори можуть працювати з коучем з діалектів по декілька годин на день тижнями, щоб підготуватися до ролі, і повністю ввести в оману аудиторію, ніби їхня вимова є природною. Однак більшість людей не мають ані часу, ані грошей для такої інтенсивної роботи над акцентом.

Тобі й не потрібно розмовляти точно як носії мови. Фокусування на музичності й темпі цільової мови є першим кроком пристосування до потоку мови носіїв. Потім можеш зосередитися на певних звуках, які треба повністю опанувати. Дій поступово, крок за кроком.

Зазубрювання списку слів — це НУДНО! Це просто папірчики, якщо їх не використовувати креативно й природно. Це як відвідати заняття з приготування їжі та створити рецепт, не пробуючи їжу після її приготування, або прочитати інструкцію до автомобіля, не керуючим ним, а просто відчуваючи й споглядаючи, як він рухається. Ми маємо відчувати, куштувати мову, та дихати нею, щоб її вивчити.

Книга «Мова — це музика» має на меті полагодити наш жахливий процес вивчення іноземної мови. Ти відчуєш, що маєш здатність успішно вивчити мови за допомогою моїх цікавих та ефективних порад без потреби дорогих курсів або виїзду за кордон.

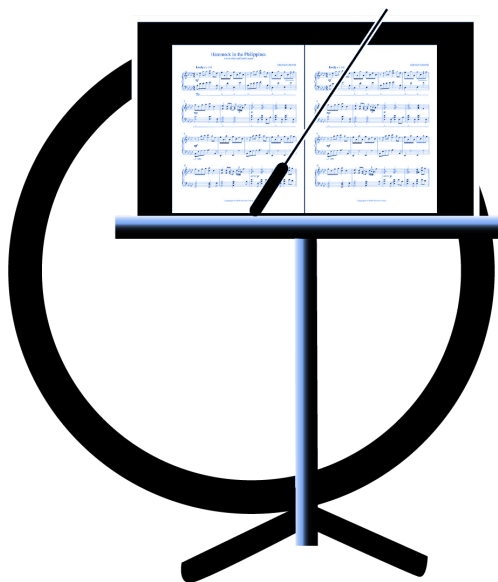
Примітка

Деякі з ресурсів у цій книзі стосуються США. Ти можеш знайти подібні вебсайти або програми неподалік від тебе чи онлайн. На жаль, через характер онлайн-бізнесів деякі з цих ресурсів можуть бути недоступні, коли ти читатимеш цю книгу. Станом на березень 2024 р. всі вебсайти та бізнеси, перелічені в книзі, є функціональними.

Розділ 1

Примітки диригента

Сприймай мову як музику

1. Налаштуй свій слух

Вивчення нової мови означає, що потрібно змінити музичний ключ і мелодію. Танцювати ча-ча-ча під музику вальсу — усе одно, що розмовляти новою мовою з ритмом рідної мови. Насичуйся звуками нової мови, начебто слухаєш нову мелодію.

Навіть якщо ти новачок та майже не знаєш слів, ти можеш навчатися мові слухаючи. Звертай увагу на те, як люди розмовляють. Можливо, вони читають номер телефону чи перелічують числа? Вони злі? Щасливі? Іноді тобі потрібно вимкнути мозок та схильність тлумачити й аналізувати. Слухай спрямовані до тебе слова та прислухайся до своєї інтуїції. Слухання мелодії — це перший крок до того, щоб розмовляти в її ритмі.

Насолоджуйся!

Мова — це музика.

Історія з мого життя

У перші дні навчального семестру в Будапешті, Угорщина, я чекала на розмову з консультантом у його офісі. Він говорив по телефону угорською. Хоча я знала всього лише декілька угорських слів, я змогла підсумувати, що він говорив співрозмовнику номер телефону, за мелодією його речення. Те, як він вимовляв послідовність цифр, лунало геть інакше на відміну від решти розмови.

2. Нехай Моцарт допоможе!

«Ви не можете відтворити звук, який не можете почути.»

Альфред Томатіс, французький отоларинголог та засновник методу Томатіса для вивчення мов і логопедії

Альфред Томатіс заснував програму терапії для тренування слуху, щоб чути звуки, яких раніше не чули. Томатіс винайшов, що причиною акценту, коли розмовляєш іншими мовами, та труднощів у повторенні звуків є те, що люди просто не чують правильно звуки іншої мови. Їхній слух розвивався, звикаючи до обробки звуків рідної мови.

Чи тобі колись спадало на думку, чому французам важко вимовляти слово «the» англійською? Тому що в англійській набагато більше високочастотних звуків у порівнянні з французькою, і звука «th» не існує у французькій. Якщо люди не чують звуків певної частоти, вони не можуть відтворити їх, як би вони не намагалися. Як саксофон може видавати звуки, які не може фортепіано, мови мають різні регістри й частоти. Іноді люди не можуть чути власний акцент в іноземних мовах, хоча він і сильний.

Томатіс створив навчальну програму з використанням електронного акустичного приладу, який фільтрує нові звуки для слуху, щоб тренувати м'язи вуха для реагування на нові звуки та їх обробки. Він також спонукав своїх пацієнтів слухати музику Моцарта, оскільки вона має широкий діапазон низьких і високих частот. Я ніколи не проходила терапію й не можу свідчити на її користь, але слухання Моцарта може дійсно тренувати слух. Дослідники «ефекту Моцарта» програвали його сонату для фортепіано до мажор (K.448) для учасників експерименту, щоб встановити, чи

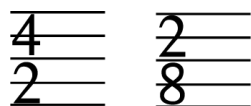
стимулює мозок прослуховування цієї музики. Деякі дослідження довели, що люди стають тимчасово розумніше після прослуховування цієї музики та можуть краще зосереджуватися.

Підтримуєш ти теорію Томатіса чи ні, пропоную регулярно слухати класичну музику, особливо перед мовними уроками та розмовною практикою для заспокоєння тіла й розуму, а також загострення слуху.

<http://www.tomatis.com>

3. Дотримуйся ритму

Я чую це щоразу на уроці танців! А тепер моя черга казати це.

Зазвичай ми вивчаємо загальну теорію музики, коли починаємо грати на фортепіано або скрипці. Дехто обирає гітару, вивчає базові акорди та ноти, а потім практикується, доки не почне копіювати пісні та мелодії, які вже знає. В обох випадках ті, хто вивчає музику, мають дотримуватися ритму. Вальс повільний. Ча-ча-ча швидкий.

Чи барабанитимеш під хорові співи?

Чи вальсуватимеш під музику ча-ча-ча?

Чи гратимеш ритм 2-2 у такті 3/4?

Ні. Кожна музика має свій ритм. Якщо гратимеш сонату як реп, можеш мати какофонічну послідовність нот або «креативний» твір. У більшості випадків музиканти дотримуються темпу музики.

Те саме стосується й мов. Причина сильного акценту в нерідній мові — програвання музики іноземної мови в темпі й ритмі рідної. Це все одно що танцювати вальс під музику ча-ча-ча.

Якщо слухаєш мову як музику й приділяєш увагу ритму, плинності, інтонації та розмірності слів, можна легше вивчити мову й мати гарний акцент.

4. Читай та слухай між рядків

Мій вчитель з вокалу казав мені, що спів не про ноти, а про відстань та взаємозв'язок між нотами. Коли слухаєш мову, яку вивчаєш, звертай увагу на звуки певного слова чи речення. Чи багато звуків подібні один до одного? Чи подобається тобі, як короткі голосні звучать поруч з твердими приголосними? У французькій багато слів починаються та закінчуються голосними, і деякі фрази новачкам важко декодувати. Французи вимовляють слова з багатьма голосними у формі легато, поєднуючи всі голосні звуки. Чи можна виявити, що у фразі є два окремих слова, де одне слово закінчується голосним, а інше починається з нього, чи не звучить ця фраза як одне довге слово?

5. Спочатку слухай, потім твори

Чи починають грати на скрипці перед тим, як послухати її звучання? Скоріше за все, ні. Потрібно звикнути до музикальності мови перед тим, як імітувати її звуки. Пам'ятаєш, коли ми були дітьми, ми спочатку вчилися видавати звуки, а потім слова. Малюки слухають мову, перш ніж сказати свої перші слова приблизно у віці 1 року. Тож спочатку вони слухають, а потім говорять. Не всі у світі освічені, однак майже кожен може говорити щонайменше однією мовою.

6. Сприймаймо мову весело

Починати вчити мову з граматики — усе одно, що навчати дитину теорії музики перед тим, як дати їй послухати пісні та фактично насолодитися мелодіями чи звикнути до них. Це НУДНО. Дитина хоче грати на гармошці чи співати пісню, а не вчити мінорні та мажорні акорди. Навіть у дорослому віці нас приваблюють веселощі. Зізнаймося, хто хоче почати вчити мову з граматики? Тільки фанати вивчення мов або лінгвісти. Більшість із нас учиться спілкуватися. Щоб розмовляти, нам потрібно вимовляти слова. Нам потрібно відчувати, як звучить мова.

Поміркуй про вимовляння речень японською як про спів. Це набагато приємніше, ніж концентруватися на граматиці та словниковому запасі. Якщо тобі важко вчити мову, нагадай собі, що це просто гра. Не пов'язуй вивчення мови зі страхом, коли вчитель муштрує тебе відмінюванням дієслів біля запиленої шкільної дошки. Коли Сара Г'юз, американська фігуристка, несподівано виграла золоту медаль під час Зимових Олімпійських ігор у Солт-Лейк-Сіті у 2002 році, журналісти запитали,

як їй це вдалося незважаючи на весь стрес та увагу засобів масової інформації. Вона відповіла, що просто розважалася на льоду і не дозволила собі піддатися тиску перемоги. Це чудовий підхід - зберігати спокій. Будуть випадки, коли ти не будеш розуміти або будеш неправильно вимовляти слова. Посмійся над цим. Навчання може приносити задоволення.

7. Довжина слів і мелодійність

Довжина слів і мелодійність у мовах можуть значно різнитися, і ти маєш буквально поринути в ритм нової мови, щоб правильно відтворювати фрази. Деякі мови дуже мелодійні. Деякі монотонні. Якщо розмовлятимеш японською з музикальністю італійської з її нисхідними та висхідними інтонаціями, ти звучатимеш смішно. Коли англомовні не опанували інтонаційні хвилі італійської та говорять пласкими або монотонними реченнями, вони втрачають красу цієї мови.

Носії в'єтнамської розглядають кожен склад - к окреме слово. Для англомовних в'єтнамська може звучати переривчасто. Ось чому в'єтнамці можуть розмовляти англійською, ніби відрізаючи слова. Вони не звикли вимовляти довгі слова з декількох складів. Ті, хто розмовляє мовами зі словами з декількох складів, мають змінити темп та видавати короткі слова в'єтнамською.

Арабська має довгі й короткі голосні. Вимовляння слова з коротким голосним замість довгого може повністю змінити значення. Те саме стосується й музики, коли тримаєш ноту довше, ніж потрібно, або граєш стаккато замість цілої ноти, ти змінюєш музику, і музичний твір може звучати неправильно.

8. Вгору та вниз

Чи є підвищення інтонації в кінці речення? Австралійці та населення каліфорнійського Лос-Анджелесу й округу Ориндж часто завершують речення на високій ноті, ніби ставлять запитання. Хоча це може звучати так, начебто співрозмовник говорить невпевнено, та саме так тут розмовляють англійською. Це може збивати з пантелику тих, хто вивчає англійську та ще не звик до цього акценту. Може здаватися, що людина, що говорить, постійно ставить запитання.

9. Наголос

Де стоїть наголос у слові? Часто люди неправильно вимовляють слова іншої мови, оскільки ставлять наголос не на ту частину слова. Угорська, хоча й надзвичайно

складна граматично, та має легку вимову. Наголос завжди падає на перший склад слова. Завжди. Речення угорською завжди мають прогнозовану вимову. Наголос ніколи не падатиме на останній склад останнього слова, як трапляється в інших мовах, коли хтось намагається на чомусь наголосити.

10. Закоханість

Закоханість ймовірно є найлегшим шляхом до вивчення іноземної мови. Люди швидко вчаться, коли бажають спілкуватися з коханими. Якщо перспектива одруження не мотивує тебе навчатися, тоді ти маєш закохатися у звуки мови, яку вивчаєш, або в інший привабливий для тебе аспект мови. Якщо тобі не подобається мова чи те, як нею говорять, буде достатньо важко змусити себе добре вчитися. Якщо ненавидиш звуки мови, але маєш її вчити для роботи чи з іншої причини, знайди щось, що надихатиме тебе в цій мові або культурі.

Історія з мого життя

Після перебування в Сараєво, беручи участь у програмах проектування економічного розвитку Боснії протягом 15 місяців, мене запитували, чому я вільно не розмовляла мовою. Люди знали, що я тямуща в мовах та швидко їх вчу. Як людина, для якої першою мовою була мова зі слов'янської мовної родини, сербохорватська мала б мені легко датися. Однак мені не подобалося, як боснійці спілкувалися нею в агресивній та антагоністичній манері. Я могла розмовляти на середньому рівні, чого було достатньо для моєї професійної діяльності, та мотивації говорити цією мовою вільно я не мала.

11. Зберігай спокій

Твій мозок як губка, він абсорбуватиме більше, коли ти мислиш відкрито та напоготові сприймати інформацію, на противагу тому, коли він знаходиться в закритому й напруженому стані. Якщо ти відчуваєш стрес або твоя увага зосереджена на інших речах, ти мало чому навчишся на уроці. Краще вибрати час, коли зможеш сфокусуватися на мові.

12. М'язова пам'ять. Часто практикуйся

Спортсмени часто займаються, щоб тренувати м'язи діяти й реагувати в певні способи. Музиканти багато разів практикують акорди перед виступом. Твій голос та мовні здібності працюють подібним чином. Неможливо мати два уроки на тиждень, виконувати домашні завдання та думати, що так вивчиш мову. Потрібно часто практикуватися. Твої голосові м'язи потребують практики вимовляння звуків мови, яку вивчаєш, щоб це відбувалося природно.

13. Завзятість і терплячість

Ти не оволодієш мовою за ніч. Ти маєш розвивати рішучість у практикуванні, пробачати собі помилки та продовжувати працювати. Виявляй до себе терплячість і підтримку, проте регулярно практикуйся в мові. Незабаром ти збиратимеш плоди своїх зусиль.

Три складові співу: вимова (артикуляція), звукотворення (тон) і дихання

14. Визнай важливу роль гарної вимови

Ми вимовляємо звуки за допомогою язика та губ. Сфокусуйся на рухах мовленнєвого апарату, коли відтворюєш звуки. Можливо, тобі треба відкривати рот ширше, щоб краще вимовляти звуки. Пам'ятаєш, як широко відкривають рот співаки під час співу.

Деякі лінгвісти-теоретики пояснюють, що ми маємо акценти для виявлення приналежності до різних племен, щоб відрізнитися між собою. Люди люблять говорити з кимось, хто звучить як вони. Так вони почуваються комфортно. Хоча легкий чи середній акцент в іноземних мовах є прийнятним, та коли людина розмовляє із сильним акцентом, для носіїв мови може бути дуже важко її розуміти. Деякі носії мови можуть уникати спілкування з тими, хто має сильний акцент, бо це може звучати, ніби той, хто вчить цю мову, перекручує її. У таких випадках і той, хто слухає, і той, хто говорить, відчувають дискомфорт. Є люди, які відмінно пишуть іншою мовою та знають граматику краще за носіїв. Однак якщо вони мають проблеми з вимовою, їхнє знання граматики буде практично марним в усному мовленні. Для спілкування дуже важливим аспектом є правильне відтворення звуків.

15. Тон

Тон є важливою характеристикою музики й мови. В'єтнамська й мандаринська — тональні мови зі словами, що звучать подібно, та різняться тоном. Якщо сказати щось із неправильним тоном, то вийде щось неправильне чи незрозуміле. Я ніколи не вивчала мандаринську, однак мені казали, що лірична музика мандаринською китайською не допомагає вивчити тони мови, проте в цьому може допомогти мандаринський реп. Якщо вивчаєш тональну мову, пошукай не дуже швидкий реп та зверни увагу на тон слів.

Навіть у нетональних мовах тон, якість інтонації та сила звуків мають значний вплив на те, як сприймають твоє мовлення співрозмовники.

16. Дихання

Не забувай робити паузи, щоб вдихнути та видихнути. Ти можеш захопитися розмовою і видаватимеш слова дійсно швидко без пауз. Співрозмовник може не розуміти тебе, а тобі не вистачатиме повітря.

Деякими мовами люди розмовляють природно дуже швидко. Немає потреби долучатися до цього марафону, особливо якщо ти тільки починаєш вчити мову. Якщо розмовляєш швидко й робиш помилки, тому, хто слухає тебе, може бути складніше тебе розуміти. Копіюй мелодію цільової мови без швидкості тих, для кого ця мова рідна. Пришвидшуйся, тільки коли тобі стане комфортніше розмовляти цією мовою.

Розділ 2

Слухай, слухай, слухай

«Усе мовлення, письмове або вимовлене, є мертвою мовою, поки воно не знайде слухача, який хоче й готовий слухати.»

Роберт Луїс Стівенсон, шотландський автор

17. Вибирай музику, яка принесе задоволення

Важливим є вибір музики, яка тобі подобається. Одне з найчастіших запитань, що мені ставлять, — які пісні слухати певною мовою. Але ж мої музичні вподобання можуть не збігатися з вашими.

Коли слухаєш музику та насолоджуєшся нею, активується мигдалеподібне тіло в мозку. Воно грає ключову роль в обробці емоцій. Чим емоційніше ти прив'язуєшся до пісні, тим ймовірніше пам'ятатимеш слова й мелодію.

Я була на мовних уроках, де учні ненавиділи пісні, які вчителі змушували їх вчити. Це може призвести до відрази до самої мови. Якщо тобі не подобаються пісні, які чуєш на уроках або по радіо, пошукай мелодії, які тебе захоплюватимуть. Це може здаватися очевидним, але для не дуже ініціативних від природи людей може бути складно шукати таку музику. Однак вони мусять це зробити для розвитку позитивного ставлення до мови.

18. Пісні, складені мовою-оригіналом

Ти можеш мати спокусу знайти перекладену версію улюблених пісень з твоєї рідної мови. Якщо можеш, уникай перекладених пісень. Краще слухати пісні мовою-оригіналом, оскільки ритм мови краще підходить до інструментальної музики, для якої були написані слова, у порівнянні з перекладеною піснею. Автори текстів працюють над тим, щоб слова гарно лягали на музику. Оригінальна пісня звучатиме природніше та її легше буде вчити.

19. Орієнтуйся на свою аудиторію

Іноді вчителі кажуть мені, що не можуть мотивувати підлітків співати на уроці. Іспанські болеро з 1940-х можуть подобатися вчителю, але не учням. Знайди стиль, як підходитиме як тобі, так і твоїм учням.

Д-р Карен Людке пише в підручнику [«Викладання англійської через пісні»](#), що «Ритм-енд-блюз та реп можуть бути особливо гарними варіантами (хоча важливо переконатися в придатності текстів пісень), оскільки цей тип музики популярний серед підлітків. До того ж, текст підкреслює природний ритм мови, часто з меншим діапазоном інтонацій, що може менше лякати, коли триває процес зміни голосу в підлітків».

20. Мета — зрозумілість

Не всі люблять Френка Сінатру, але його спів чудово підходить для тих, хто вивчає англійську. Він має чітку вимову, його пісні не швидкі, і можна гарно чути слова, покладені на музику.

Шукай пісні, де текст гучніше інструментальної музики, і які легко запам'ятовуються. «Jingle Bells» набагато легше запам'ятати, ніж «Богемську рапсодію» Queen, що починається як балада, має розділи в оперному стилі й закінчується як хард-рок. Це не означає, що треба обмежуватися лише короткими піснями на кшталт «Jingle Bells», та мелодію легше запам'ятати, коли вона проста й причеплива.

Хеві-метал — достатньо складний стиль для розуміння тих, для кого мова пісні є рідною, а для тих, то вивчає мову, розуміння слів буде неможливим, оскільки гучна інструментальна музика заглушує слова. Що стосується репу, слід вибирати повільні пісні з розбірливими словами.

Якщо інструментальна музика занадто відволікає, вибирай версії улюблених пісень «а капела» (без інструментального супроводу).

21. Розслабся і слухай музику в мові, яку вивчаєш

Неважливо, якщо спочатку ти не розумієш слів. Вибирай музику, що подобається. Ти можеш підспівувати, навіть не знаючи слів. Це нормально. Ти не тільки вчиш ритм мови, ти вивчаєш і нові слова.

Розслабся й заплющ очі. Вимкни світло. Можеш лягти або зручно сісти. Слухай музику. Не намагайся зрозуміти слова, просто слухай. Ти можеш заснути або помріяти. Приділи час просто прослуховуванню, не треба нічого робити. Твій мозок має бути в спокійному стані, щоб абсорбувати звуки. Для слуху не має бути нічого, що може відволікати. Просто слухай всі високі, середні та низькі частоти мови. Роби це регулярно.

Можна завантажувати пісні за певну плату тут:

www.itunes.com

www.rhapsody.com

www.spotify.com

www.deezer.com

Музичні відео будь-якою мовою можна знайти на:

www.youtube.com

22. Слухай музику фоном

Вмикай музику під час керування автомобілем, домашніх справ, готування їжі, робіт у саду тощо. Навіть коли пасивно слухаєш музику, ритми мови стають більш знайомими. Ключем тут являється слухання.

Історія з мого життя

Коли я працювала в повоєнному Сараєво в Боснії-Герцеговині, я жила у квартирі без телевізора. Я завжди слухала радіо на моїй маленькій стереосистемі. Хоча більшість музики була в стилі техно-поп або боснійським фольклором, яка мене не цікавила, я все одно її слухала, щоб чути мову. Я взяла декілька уроків боснійської, та мені стало нудно й не було мотивації продовжувати. На подив моїх орендодавців та боснійських друзів, я могла підтримувати розмову й розуміти мову на середньому рівні, без особливих зусиль. Я вважаю, що це здебільшого завдяки прослуховуванню боснійських пісень. Під час готування їжі або прибирання у квартирі я підспівувала під музику. Я ввібрала в себе ритм мови.

23. Записуй слова, коли слухаєш пісні

Слухай музику з увімкненим світлом, відкритими очима й олівцем у руці. Записуй слова, коли слухаєш пісні. Тобі може знадобитися поставити пісню на паузу та перемотати чи програти декілька разів, щоб записати слова. Деякі слова складно записати, бо в пісні можуть зустрічатися ідіоми чи сленг, яких ти ще не знаєш. Пам'ятай, автори пісень можуть використовувати рідко вживані слова просто для збереження ритму пісні. Іноді вони грають словами та складають тексти зі словами, які можуть звучати подібно, або ж мати й подібне написання, але мати різні значення.

Не переживай через незрозумілі слова. Порівняй записаний текст з оригінальною піснею і подивися, наскільки тобі вдалося її зрозуміти. Деякі CD мають тексти пісень у коробці для диска. Або ж слова можна знайти онлайн на вебсайтах з текстами пісень. Подивись у словнику слова, які не знаєш.

Вебсайти текстів пісень:

www.lyrics.com

www.azlyrics.com

www.elyricsworld.com

Якщо не можеш знайти слова пісні, набери в пошуковому рядку назву пісні в лапках, наприклад «New York, New York» і «слова». Якщо не знаєш назву пісні, набери деякі слова з її тексту зі словом «пісня» або «слова».

Якщо користуєшся платформами Spotify чи Deezer, на їхніх вебсайтах можна знайти тексти деяких пісень.

www.spotify.com

www.deezer.com

24. Виявляй граматичні структури або відмінювання в текстах пісень

Звертаючи увагу не тільки на зміст пісні, а й на конструкцію речень, ти почнеш бачити граматичні структури.

Написана пісня в теперішньому, майбутньому чи минулому часі? Конструкції з неправильними дієсловами легше зрозуміти в контексті.

Якщо ти не можеш розпізнати деякі відмінювання, подивися корінь дієслова в таблиці відмінювання дієслів, щоб дізнатися його час. Пам'ятай, що неправильні дієслова мають форми відмінювання, які можуть зовсім відрізнятися від початкової форми.

Використовуй пісні для підтвердження граматичних правил. Якщо у твоїй мові немає умовного способу й тобі важко його зрозуміти, пошукай приклади його

використання в піснях, які тобі подобаються. Проаналізуй, чому цей спосіб використовується у фразах, які тобі зустрілися. Чи говорить текст пісні про щось невизначене? Коли зрозумієш історію в пісні та значення слів, тобі стане легше сприймати складну граматику.

25. Означений та неозначений артиклі

Дуже характерно для носіїв слов'янських мов не знати, як розрізняти означений і неозначений артиклі в англійській. Хоча люди й розумітимуть тебе, якщо ти не використовуватимеш правильні артиклі або ж зовсім не вживатимеш їх, однак ти можеш звучати неввічливо або по-дитячому. Гарний спосіб запам'ятати, як правильно вживати артиклі, — бачити, як вони вживаються в англійських піснях, які тобі подобаються. Нижче наведено приклад, як використовувати пісню Мадонни «Like a Prayer» для вивчення різниці між означеним і неозначеним артиклями.

Означений артикль стосується чого конкретного.

Неозначений артикль стосується чогось загального.

Life is a mystery Життя — це таємниця	Неозначений артикль «a» Використовується артикль «a», оскільки він стосується чогось загального, у цьому випадку таємниці.
In the midnight hour Опівночі	Означений артикль «the» Тут певна частина доби — північ.
Just like a prayer Просто як молитва	Неозначений артикль «a» Тут загальне поняття, це може бути будь-яка молитва.
Oh god I think I'm falling out of the sky О боже, мені здається, я падаю з небес	Означений артикль «the» Є тільки одне небо.

Just like a child, now I'm dancing Просто як дитина я зараз танцюю	Неозначений артикль «a» Це може стосуватися будь-якої дитини.
It's like a dream Це як мрія	Неозначений артикль «a» Може йтися про будь-яку мрію.
Let the choir sing Нехай співає хор	Означений артикль «the» Це конкретне поняття, оскільки є хор, що співає наступні рядки цієї пісні.

26. Напиши список слів із пісні

Щоб візуально підтримати вивчене з музики, напиши словничок слів із пісень, які вчиш, на флеш-картках або просто на аркушах паперу. Наприклад, на одній сторінці напиши слово своєю рідною мовою, а на іншому боці напиши слово мовою, яку вивчаєш. Коли стоїш десь у черзі, як-от в супермаркеті, ти можеш дістати флеш-картки й вчити нові слова. Якщо вчитимеш одну пісню на тиждень та підтримуватимеш навчання практикою, заучуючи слова з флеш-карток, ти швидко вивчиш нові слова в цікавий спосіб.

Якщо надаєш перевагу електронній версії флеш-карток, використовуй систему повторювання Anki Spaced Repetition System, яка моніторить, наскільки добре ти пам'ятаєш слова й перевіряє в тебе частіше ті слова, які тобі складніше даються. За допомогою Quizlet можна самостійно створювати флеш-картки на планшеті.

<https://quizlet.com>

<https://ankisrs.net>

27. Уявляй текст пісні

Якщо пісня розповідає історію, заплющ очі, коли слухаєш музику, та подумай, про що хоче сказати автор пісні. Уяви собі цю історію. Ти краще пам'ятатимеш слова з пісні, у порівнянні з табличкою слів. Ти швидше використовуватимеш слова, коли треба буде з кимось спілкуватися. Наприклад, у пісні «New York, New York» ідеться про когось, хто прибув до Нью-Йорка й бачить місто жвавим, навіть уночі. Уяви, як хтось прибув до цього міста або до іншого великого міста та бачить місто сповнене яскравими вогнями та життям. Навколо ходять люди, їдять в ресторанах і кафе. Вулиці заповнені машинами й автобусами.

Роби таку візуалізацію, щоб музика для тебе ожила.

Навіть якщо ти не вважаєш себе людиною, що вчиться через візуальний канал, візуалізація — це природний спосіб для нас зрозуміти нові слова й концепції. Якщо подивишся музичне відео пісні, це може допомогти зрозуміти сюжетну лінію в ній. Однак багато відеокліпів не ілюструють зміст пісні.

28. Малюй картину історії

Після того, як уявиш історію описану в пісні - намалюй її. Застосовуючи навички малювання ти закріпиш пісню в пам'яті. Візуальна підтримка грає важливу роль, роблячи слова пісні реальними для тебе.

29. Слухай музику у своїй голові

Коли слухаєш пісні у своїй голові, ти зазвичай чуєш музику в оригінальній формі без акценту. Розслабся, закрив очі та програвай пісню в голові. Як у стереосистемі. Так твій мозок звикає до звуків мови та відтворює їх перед тим, як ти намагатимешся проспівати пісню. Співаки чують ноти в голові, перед тим як почати співати.

У шоу [«Musical Minds»](#), запущеному в червні 2009 р. у телевізійній мережі Public Broadcasting Service, два нейробіологи, доктори філософських наук Колумбійського університету, Гал Гінкл та Джой Гірш, провели експеримент на докторі Олівері Саксі. Нейробіологи порівняли його мозкову активність у МРТ-сканері, коли він слухав «Варіації» Джозефа Горовіца й уявляв музику у своїй голові. Гінкл і Гірш були здивовані, що коли Сакс уявляв музику, більше ділянок мозку підсвічувалися під час сканування, ніж коли він просто слухав музику. Уявна музика йшла від фронтальної долі, частини мозку, що координує вищі розумові функції та робочу пам'ять.

Якщо ти уявляєш ліричну пісню на цільовій мові, ти можеш активувати більше ділянок мозку, ніж коли її слухаєш. Під час поїздки на автобусі або прогулянки ти можеш робити домашню роботу з іноземної мови, не турбуючи інших пасажирів чи перехожих своїм співом.

30. Вивчай систему наголосів

Ти можеш і не знати про систему наголосів у своїй рідній мові, поки не почувеш, як іноземець робить наголос не на тій частині слова у твоїй мові. Якщо ти розмовляєш іншою мовою із системою наголосів своєї рідної, це може відволікати твого співрозмовника. Пісні можуть вкласти природну систему наголосів мови у твою пам'ять, і ти звучатимеш більш природно.

Д-р Людке пише, що «різні мови мають різні системи наголосів, і це сприймається як ритм мови, якою говорять, ...деякі мови сприймаються як “ритмічні” (як-от англійська), а деякі як “мови з поскладовим наголосом” (як-от іспанська чи французька)».

Якщо тобі потрібно записати поскладову структуру почутого, щоб бачити, як це вимовляти, Людке пропонує категоризувати кожен склад як «довгий» або «короткий», помічаючи кожен склад, що чуєш у пісні. Можна використовувати символ з англійської поезії ~ = слабкий і / = сильний.

Наприклад:

/ ~	/	~	/ ~	/	
Mary	had	a	little	lamb	
~	/	~	/	~	/
Its	fleece	was	white	as	snow.

31. Додай кольору!

Поки ти препаруєш записаний текст пісні, аби дізнатися, що він означає, допоможи собі кольором! Д-р Карен Людке рекомендує використовувати різні кольори, щоб виділяти дієслова, іменники, прикметники, складні ідіоми, відмінювані форми неправильних дієслів, родові закінчення, закінчення однини й множини тощо.

32. Співай, коли миєш посуд чи розчісуєш волосся

Моя подруга роздруковує слова пісні, яку вчить, та приклеює їх над кухонною раковиною. Вона співає, коли миє посуд. Ти можеш робити те саме під час розчісування або інших щоденних справ. Що більше ти інтегруватимеш вивчення мови в щоденну діяльність, то природніше буде для тебе говорити новою мовою.

33. Читай субтитри в стилі караоке для пісень або історій

Організація [Planet Read](#) використовує музичні відео Боллівуду та інші телевізійні програми для покращення освіченості в Індії, додаючи субтитри мовою оригіналу (Same Language Subtitles, SLS). Вони використовують субтитри в стилі караоке, коли на екрані виділяється слово, що вимовляється або співається. Регулярне читання субтитрів мовою оригіналу подвоює кількість функціональних читачів серед дітей початкової школи в Індії, оскільки глядачі природним чином синхронізують те, що чувають, із тим, що бачать. Це стає звичкою.

Якщо не можеш знайти спеціальні відео із субтитрами мовою оригіналу від Planet Read, ти скоріше за все можеш знайти відео в стилі караоке на YouTube, що мають слова на екрані, але без вокального супроводу. Ти можеш програвати два відео одночасно. Знайди оригінальне відео та синхронізуй його з відео в стилі караоке. Після синхронізації обох відео вимкни звук у ролик з караоке, щоб не відволікатися на інструментальний трек. Читай субтитри на відео з караоке й одночасно слухай голос на оригінальному відео, щоб читати саме ті слова, які чуєш у пісні.

34. Вдавай, що ти на MTV

Розіграй музичне відео пісні на цільовій мові або зроби свою пародію. Тобі не потрібно себе записувати. Якщо ти ходиш на мовні уроки, об'єднайся з іншими в класі, щоб створити пародію, яка розповідає історію пісні. Коли я заміняла вчителя з

іспанської в школі понад місяць, я запропонувала учням іспанські пісні для розігрування в групах. Навіть сором'язливі діти, які не хотіли співати, одягли костюми, гралися та вивчили зміст пісні. Учні мали пояснити текст пісні та нові слова решті класу. Навіть коли не хочеш співати, ти можеш повторювати слова не в голос. Фізично відтворюючи пісню у вигляді мініпародії, ти допомагаєш собі створити позитивні спогади, пов'язані з піснею.

35. Танцюй!

Танцювати під музику ще веселіше. І коли ти координуєш рухи зі словами пісні, тобі легше буде їх запам'ятати. Такі пісні як «YMCA», «La Macarena» та «Gangnam Style» стали суперпопулярними, оскільки для кожного куплету створені спеціальні танцювальні рухи, які люди танцювали по всьому світові. Коли робиш фізичні вправи, слухай свої улюблені іноземні пісні.

36. Топай і плескай

Пам'ятаю, як у школі топали або хлопали під слова пісень чи віршів, щоб навчитися відчувати склади у рідній мові. Не соромся топати й плескали під склади у новій мові. Твоє тіло має увійти в ритм мови, і тобі буде легше це зробити, якщо плескатимеш або топатимеш під слова в пісні. Набуття звички топати в ритм музики може допомогти тобі в здатності обробляти мову, якою говориш.

[Служба BBC](#) повідомляла про дослідження д-ра Ніни Краус та д-ра Адама Тірні з Північно-Західного університету (штат Іллінойс, США), яке показало, що «рухи під стабільний біт тісно пов'язані з ліпшими мовними навичками. Люди, які краще впоралися з тестами на ритмічність, також демонстрували поліпшені нервові відповіді на звуки мови».

37. Знаходь граматичні помилки в піснях

Один з найрозповсюдженіших коментарів, які я отримую стосовно використання пісень у вивченні іноземної мови, — про ризик запам'ятовування неправильних речей. І справді, автори пісень у різних мовах не завжди складають пісні з правильною граматиною. Щоб дотримуватися кількості нот у пісні, вони мають скорочувати слова та навіть неправильно відмінювати дієслова. Носій мови розпізнає такі помилки, проте той, хто вивчає мову, може не помічати їх. У такому випадку краще попросити носія

мови перевірити пісню на помилки. У якості вправи на уроці вчитель може дати учням пісню й попросити їх знайти помилки. Не бійся пісень з неправильною граматиною, якщо пісня має багатий вокабуляр. Ти можеш перевіряти, наскільки ти добре знаєш цільову мову, визначаючи помилки в піснях і переписуючи їх у правильній формі.

38. Видали деякі слова з тексту пісні

Якщо працюєш учителем, роздрукуй слова пісні та видали ключові слова або відмінювані форми дієслів, які мають знайти учні. Програй для них пісню та попроси їх заповнити пробіли.

39. Напиши власну пісню

Якщо вивчаєш давньогрецьку або іншу давню мову, ясна річ, що ти не матимеш великий вибір пісень цією мовою. Тож створи власні пісні. Якщо ти не вмієш писати музику, можна взяти сучасну пісню й замінити її текст словами мови, яку вивчаєш. Наприклад, тобі складно дається відмінювання дієслів або якась граматична структура, то створи пісню, що пояснює граматичні правила чи містить табличку відмінювання. Вигадай історію, напиши слова, попроси вчителя перевірити граматику, правопис та вокабуляр, і співай пісню. Я знала вчительку з природничих наук, що взяла пісню Леді Гаги та замінила її текст словами, які розповідали про молекули йта клітини. Її учням-підліткам було весело й легше запам'ятати інформацію, необхідну для завдань та тестів.

Радіостанція National Public Radio повідомила у своїй програмі [«Спів у ключі науки»](#), що професор фізики Гаверфордського коледжу Волтер Сміт співає про теорію відносності Ейнштейна під укулеле баритон. Цей фізик, що вчився в Гарварді, створює власні композиції й змінює тексти відомих пісень, як-от «Comedy Tonight» з фільму «Веселий випадок по дорозі до суду», щоб пояснити власні енергетичні стани та інші терміни й концепції фізики.

Розділ 3

Час концертів

Грай на своєму інструменті

ГОВОРИ!

40. Ти і є інструмент. Налаштуй його!

Твоє тіло є музичним інструментом. Звуки відтворює не тільки твій рот. Твоє тіло вібрує в різних місцях для відтворення різних звуків. Коли розмовляєш рідною мовою, звідки виходить звук? Зверни на це увагу. Глотка, ротова порожнина й носова порожнина є найважливішими частинами тіла для створення звуків. Однак вібрації звуків продукує й грудна клітка, і трахеальне дерево, а зони голови резонують. Сфокусуйся на джерелі звуку та резонансі в тілі. Що більше ти усвідомлюєш своє тіло, то краще ти знаходитимеш, які частини тіла активуються в процесі говоріння.

41. Робота із дзеркалом

Дивися на себе в дзеркало, коли розмовляєш рідною мовою й мовою, яку вчиш, щоб помітити відмінності. Що робить твій рот? Чи треба тобі надувати губи? (Щоб

вимовити звук «у» у французькій, треба витягнути свої губи й виглядати майже як риба.)

Куди рухається твій язик, щоб зробити звуки? Чи відчуваєш ти різницю, коли розмовляєш мовою, яку вчиш, у порівнянні з рідною мовою? Якщо так, пам'ятай про це, коли говоритимеш цільовою мовою? Легко сповзти в старі звички говоріння. Коли ти зможеш розрізнити, що відтворюєш звуки новою мовою з тих самих частин тіла, за допомогою яких створюєш звуки у рідній мові, виправляй себе та дивись на себе в дзеркалі. Перекалібруйся на ритм цільової мови. Це допоможе набутися кращий акцент. Пам'ятай, ти вчиш нову тональність, і тобі треба підлаштувати голосовий регістр.

За допомогою дзеркала перевір свою жестикуляцію. Якщо ти з Італії й вивчаєш японську, подивися, чи літають твої руки, коли говориш японською. Ти можеш не усвідомлювати, скільки ти жестикулюєш, поки не побачиш себе в дзеркалі.

42. Високий, низький, назальний

Деякі пісні мають багато високих нот, деякі — низьких. Так само й з мовами. Тобі треба слухати музичну природу мови, щоб відчувати, як інтонація слів підвищується та знижується.

Носії мов з назальними звуками, як у португальській, зберігають ці звуки, коли промовляють голосні в інших мовах, наприклад в англійській. Не маючи за мету звучати дивно, ці люди можуть тим не менш звучати незвично для носія англійської. Важливо усвідомлювати, звідки ти продукуєш звуки в рідній мові, щоб налаштувати себе на звучання іншою мовою.

Що я маю на увазі під назальним голосним? Повітря проходить як через ніс, так і через рот, коли вимовляєш такі голосні. Торкнися свого носа, і ти відчуєш, як він злегка вібрує.

Історія з мого життя

Я відчуваю, як вібрує мій ніс, коли відтворюю назальні голосні в португальській. Англійська бринить більш веселими акордами в моєму роті в тильній частині голови. Французька має багато гортанних звуків, які нелегко відтворити для носіїв англійської, які не звикли використовувати задню частину горла в процесі говоріння. Я відчуваю, як витягаю губи, коли говорю французькою, щоб продукувати її унікальні голосні.

43. Не бійся звучати як Тарзан

Не зважай на своє его! Якщо в тобі є перфекціонізм, тобі треба звернутися до альтер-его безстрашної людини, яка робить помилки в новій мові. У східноазійських культурах люди часто нерішуче говорять іншими мовами, навіть якщо вони їх учили, оскільки бояться робити помилки. Я помітила це під час подорожі до Тайваню та Японії. Не хвилюйся. Ніхто не ідеальний. І ти також не маєш робити все ідеально.

Відважність може бути частиною твоєї нової душі. Сприймай реальність адекватно. Ти робитимеш помилки. Ти навіть час від часу можеш блазнювати. Хто на це зважає? Носії мови знають, що ти вчиш їхню мову й пробачатимуть тобі помилки. Насправді, якщо ти можеш вчитися на своїх помилках та посміятися над собою, ти почуватимешся набагато комфортніше. Ти не навчишся говорити, поки не надав собі право на помилку. Ти навчатимешся зі своєї неправильної вимови й неправильної граматики. Колись я була Тарзаном, перш ніж стати багатомовною. Я не народилася поліглотом. Як і більшість немовлят, я кричала, коли народилася!

44. Розслабся, коли розмовлятимеш!

Коли людям некомфортно в новій мові, вони часто звучать грубо або ніби захищаючись, і це змушує носіїв мови почуватися незручно. Пам'ятай про це, коли говоритимеш. Навіть якщо тобі складно, намагайся не видавати засмучення чи шалений відчай, бо можеш відлякати людей, які можуть терпляче тебе слухати в іншому випадку. Перевір свій стиль спілкування новою мовою в дзеркалі.

45. Караоке — твій шлях до невимушеного спілкування

Співай пісні, які слухаєш. Навіть якщо ти ще не думаєш про участь у «Голосі країни», співай для себе в душі. І тобі нічого соромитися. Зазвичай твій акцент зникає під час співу іншою мовою. Я серйозно. Я помітила, що акцент звучить набагато природніше, коли люди співають. Якщо запам'ятовуватимеш пісні іноземною мовою, ти вчитимеш темп і мелодику мови. Хоча навряд чи ти співатимеш серенади людям під час спілкування новою мовою, та знання пісень гарно розтоплює кригу під час вечірок, коли зустрічаєш носіїв мови, яку вивчаєш. Якщо ти не зовсім безнадійно не маєш слуху, вони будуть вражені твоєю зацікавленістю їхньою культурою і можуть навіть допомогти вивчити більше пісень. Музика торкається душ. Ти можеш зворушити інших своїм опануванням їхньої музики. Якщо матимеш співрозмовника (див. Розділ 7), можете вдвох поспівати пісні.

46. Запиши свій спів

Скористайся диктофоном або застосунком для запису свого співу. Порівняй запис із оригіналом. Це допоможе почути відмінність твого співу від співу носія мови. Продовжуй слухати пісні цільовою мовою, і ти побачиш, що чим більше ти слухаєш і практикуєшся співати, тим ближче до оригіналу ти звучиш.

47. Прикинься, що говориш цільовою мовою

Чи знаєш ти, як дитина починає відтворювати звуки нової мови, ще не вимовляючи слів? Така імітація звуків є природним для дітей способом вивчити темп і структуру нової мови. Дорослими ми вже почуватимемося блазнями, говорячи нісенітниці. Однак саме дозвіл самим собі поблазнювати як діти допоможе нам відкинути обмеження рідної мови та зануритися в лабіринт нашої нової мови.

Коли в мене брали інтерв'ю в іспаномовному ток-шоу на телебаченні в Маямі, кубинський ведучий попросив мене зімітувати звуки й мелодію іноземних мов, щоб продемонструвати музичність кожної мови. Я була здивована таким проханням, та я рада, що він змусив мене це зробити, оскільки це підштовхнуло мене відтворити те, що ви побачите у відео, описаних нижче: імітувати говоріння новою мовою без знання слів.

Кетрін Тейт, «Перекладачка»

Британська комедіантка Кетрін Тейт має смішний скетч, де вона прикидається перекладачем семи різних мов. Насправді вона не говорить цими мовами, але імітує звуки й жестикуляцію кожної з них. Не ображайся, будь ласка, якщо вона імітує твою рідну мову. Метою було не посміятися над мовами. Щоб вивчити музику цільової мови, ти маєш перейняти вирази обличчя, жести та музичність, коли розмовляєш іноземною мовою, та при цьому твоє тіло виконує певні рухи. Для цього тобі не обов'язково починати говорити реальними словами. Якщо тобі не вдасться відкрити наведене посилання, просто введи «Кетрін Тейт» («Catherine Tate») та «Перекладачка» («Interpreter») на YouTube, і ти знайдеш декілька копій цього відео.

<https://youtu.be/QNKn5ykP9PU>

Як англійська звучить для тих, хто нею не володіє

«Skwerl» — це короткометражний фільм хибною англійською від Браяна Феарбейрна та Карла Екклестона, він дійсно звучить ніби англійською, проте жодне із слів не є справжнім.

<https://youtu.be/Vt4Dfa4fOEY>

«Prisencolinensinainciusol» від Адріано Челентано

Зірка італійського кіно та естради Адріано Челентано створив пісню повною тарабарщиною, яка імітує американський англійський. Це був хіт у Західній Європі у 1970-х, який дійсно звучить як англійська мова!

www.youtube.com/watch?v=5T5LFVLgET4

48. Прикинься іноземцем, що говорить твоєю рідною мовою

Уявімо, ти вчиш французьку. Тобі доводилось колись чути, як хтось розмовляє твоєю мовою з сильним французьким акцентом?

Говори українською, як вони. Дивися на себе у дзеркало та спостерігай, як по-іншому рухається твій рот, і відзнач, як ти почувашся. Чи треба тобі рухати ротом в інший спосіб, щоб відтворювати нові звуки? Чи робиш ти губи качечкою, щоб вимовити французький звук «и»?

Імітуючи їхній акцент, ти звикнеш до того, як мають почуватися твої органи мовлення, коли говориш французькою. Якщо ти тільки починаєш вчити французьку тобі може бути легше копіювати акцент французів у твоїй рідній мові, ніж говорити французьку.

Ти можеш відчувати себе повним дурнем та насміхатися із себе, дивлячись у дзеркало, та це нормально. Повтори це із своїми друзями, родичами чи дітьми, щоб подивитися, хто найкраще імітує іноземний акцент у рідній мові.

Ця вправа може бути веселою, особливо якщо маєш мовного партнера, відкритого до того, щоб повеселитися під час спілкування. Тільки не ображай інших людей, що можуть подумати, що ти насміхаєшся з їхнього акценту. Не повторюй це перед кимось, для кого ця мова рідна чи близька, бо можеш дуже їх образити. Саме як у згаданих відео про фейкові мови, метою тут є не образити когось, а повеселитися, побачивши, як ти можеш бути іншою людиною та говорити як іноземці.

Якщо не маєш доступу до іноземців, що говорять твоєю рідною мовою, пошукай відео з іноземцями, які її вивчають.

Розділ 4

Час радіо

Налаштуйся на нову частоту

49. Слухай місцеву радіостанцію новою мовою

Не слід недооцінювати вплив радіочастот FM та AM на вивчення мови. Хоча й на дворі кібер-ера, та мільйони людей слухають радіо кожного дня, щоб почути новини, розважальні програми й музику. У США, де мільйони людей щоденно переміщуються за допомогою автомобілів, радіо є популярним видом масмедіа. Групи іммігрантів у США мають багато радіостанцій та ведуть трансляцію різними мовами.

Коли ти тільки починаєш слухати радіо, ведучі можуть звучати, ніби вони видають потік чи шторм зі звуків, а не окремі слова. Із часом ти чутимеш знайомі слова та навчишся вирізняти їх. Учителі мов називають це «набуті компетенції». Як і у випадку з піснями, ти можеш уважно слухати радіо та робити нотатки, слухати радіостанції фоново або ж заплющити очі та слухати, не змушуючи себе щось розуміти.

Історія з мого життя

Роками я слухала Rádio Comercial Portuguesa, португальську радіостанцію в Сан-Хосе, Каліфорнія. Радіостанція працювала для португальської іммігрантської спільноти з Азорських островів. Під час заторів на дорогах я в машині слухала їхні місцеві об'яви для португальських компаній, від підрядників із сантехнічних робіт до компаній, що постачають будматеріали до португальських кондитерських. Я не дуже переймалася будівельними компаніями та їхніми чудовими матеріалами, та слухала ведучих, щоб набуту ритму португальської мови й вивчити слова. Оскільки спільнота була дуже релігійною, радіостанція трансливала католицькі служіння португальською в один і той самий час кожного дня. Я не католичка і не бажала вивчити «Отче наш» португальською, проте все одно слухала. Музика на цій частоті здебільшого мені також не подобалася. Старі пісні португальських рибалок та фольклорні мелодії домінували на цій станції. Мені подобалися меланхолійні пісні фаду, але їх ставили дуже рідко. Це не мало значення. Я застрягала у своїй машині й мала вибір — слухати музику чи новини англійською або далі вчити португальську. Я вибирала другий варіант. Станція часто передавала новини саме з національної служби новин Португалії, даючи мені інформацію про різні країни португаломовного світу.

Результатом було те, що незважаючи на той факт, що я не мала багато можливостей говорити португальською, я пасивно вчила її роками. Насправді я вважала, що розмовляю португальською як Тарзан, оскільки здебільшого навчалася сама й взяла тільки два базових уроки у вечірній школі. У 2006 р., коли я жила в Нью-Йорку, моя бразильська подруга по кімнаті Карла запросила на Різдво Сильвію, свою подругу з Бразилії. Сильвія майже не говорила англійською. Я мала спілкуватися португальською, хоча мені й було ніяково, оскільки я вважала, що володію мовою на неандертальському рівні. На мій подив та на подив інших з мого рота легко виходили складні слова й довгі речення. Карла й Сильвія поділилися, що мій акцент звучав ніби я була з Португалії. Я дізналася, що знаю набагато краще португальську, ніж гадала. Усі ті роки прослуховування пісень рибалок і католицьких служінь окупилися. Я говорила португальською! Я підсилювала свій словниковий запас та правила побудови речень, які вивчила, просто слухаючи радіо. Музика була всередині мене протягом років. Ти також можеш створювати власні симфонії. Просто слухай!

(Зараз мій акцент є сумішшю європейської й бразильської португальської.)

Пошукай радіостанції в різні години дня. Деякі радіостанції не мають 24-годинних трансляцій, оскільки ділять частоту з іншими невеличкими радіостанціями.

50. Слухай радіостанції в Інтернеті

Ти можеш слухати радіостанції на комп'ютері на роботі або вдома. Також можна завантажувати програми й подкасти у форматі MP3-файлів, які можна пізніше слухати на комп'ютері чи завантажувати їх на MP3-плеєр. І ти можеш не тільки слухати радіопрограми, створені іммігрантськими групами у твоїй місцевості, але й радіостанції з усього світу за допомогою Інтернету. Тож значно більше радіостанцій доступні в Інтернеті в порівнянні з кількістю станцій, які ловить радіо у місці, де ти живеш.

Додатковий бонус: коли ти слухаєш новини з різних частин світу, ти набуваєш нового погляду на поточні події та дізнаєшся про місця, про які навіть не здогадуєшся. На радіо є ток-шоу, музика, новини, політичні, спортивні й гумористичні програми тощо, майже на будь-який смак. Наприклад, ти цікавишся автомобілями - ти можеш слухати програми про автомобілі іншою мовою. У тебе можуть з'явитися нові ідеї щодо того, як полагодити свою машину, а також можливості вивчити нові слова!

Нижче наведені посилання з переліком радіостанцій за мовами/етнічними групами, міжнародними телекомунікаційними компаніями та регіонами. Пошукай тут станції, які тобі можуть сподобатися. Спробуй послухати деякі з них, можливо, тобі сподобаються якісь програми. Слухай радіостанції під час роботи на комп'ютері або в якості фонові музики.

<https://worldradiomap.com/>

<https://mytuner-radio.com/radio/genre/international-stations>

<https://tunein.com/radio/Stream-World-c57954/>

<http://www.multilingualbooks.com/online-radio.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Internet_radio_stations#Internet-only

51. Завантажуй подкасти для прослуховування у вільний час

Подкасти є чудовим ресурсом для тих, хто вчить іншу мову. Наприклад, ти цікавишся альтернативними методами оздоровлення й вивчаєш португальську. Ти можеш знайти подкаст з Бразилії саме на цю тему. Ти одночасно дізнаєшся нове про те, що тебе цікавить, і поліпшуєш розуміння цільової мови на слух. Тобі не треба залишатися онлайн, щоб слухати подкаст. Якщо ти користуєшся iTunes, він автоматично завантажуватиме нові епізоди подкасту щоразу, коли ти відкриваєш програму і є доступним новий епізод. Ти навіть можеш знайти безкоштовні подкасти з вивчення мов з також безкоштовним завантаженням файлів PDF з контентом уроків. У пошуковому рядку введи назву цільової мови та цікаві для тебе теми, щоб знайти відповідні подкасти.

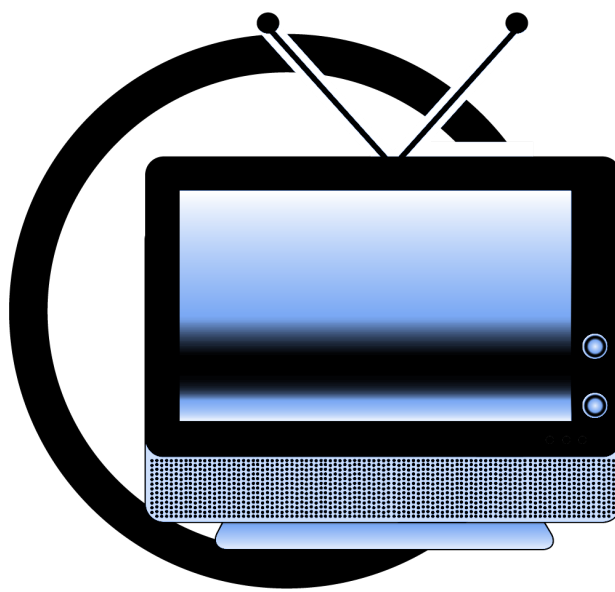

www.itunes.com

www.spotify.com

Розділ 5

Телебачення в якості домашнього завдання

Дивися телебачення, вчися говорити

52. Дивися телепрограми цільовою мовою

Можливо, вперше в житті ти матимеш в якості домашнього завдання перегляд телебачення. Скористайся цією нагодою!

Наприклад, ти вивчаєш іспанську і знаходиш місцевий іспаномовний телеканал або ж дивишся національні новини. Навіть не знаючи всіх слів, ти зможеш схопити суть деяких новинних репортажів. Зображення та відеоролики з місця подій уже розповідають, про що говорять репортери. Налаштуйся на те, ЯК вони говорять і які слова використовують для опису зображень на екрані. Навіть якщо ти не можеш дивитися телебачення весь час, це нормально — ходити по дому, слухаючи телебачення фоново. Думай про телебачення як про фонову музику, яку ти можеш чути в кафе й ресторані. Навіть якщо ти не усвідомлюєш це, та твій мозок все ж таки обробляє цю інформацію та звикає до потоку мови. Пам'ятай: ми спочатку слухаємо, а потім говоримо.

Додатковий бонус: ти не тільки вчитимеш, як звучить мова, а й знатимеш новини, які не показують на місцевих або державних телеканалах. Якщо ти вивчаєш мандаринську китайську та знаходиш телеканал новин у місцевості, де ти живеш, ти можеш багато чого дізнатися про китайську спільноту, чого не показують в основних новинах. Ти також знатимеш, що відбувається в тих місцях, де говорять твоєю цільовою мовою. Цілком вірогідно, що італійські новини висвітлюватимуть більше подій про європейські країни, ніж новинний канал у США або на Тайвані. Тримай розум відкритим. Ти не тільки вчиш мову, а й отримуєш нову точку зору на події у світі.

Перевір програму телеканалів, які транслюються у твоїй місцевості, на наявність програм або каналів іноземними мовами. Якщо маєш кабельне чи супутникове телебачення, можеш скористатися з більшої кількості програм іноземними мовами.

53. Можливо, ти маєш більше здібностей, ніж вважаєш

Не недооцінюй себе, навіть якщо ти новачок. Коли я заміняла вчителя іспанської, я показувала учням віком 11-13 років короткі дво- чи трихвилинні вирізки з іспаномовних новин BBC та Univision. Деякі з дітей могли сказати тільки «Вітаю» іспанською, проте вони зрозуміли новини, які я показувала, оскільки вже бачили новини англійською й знали деякі сюжети. Вони вгадували тему завдяки зображенням та словам, які могли читати за подібністю з англійськими.

Коли вчителька побачила, що я робила, вона запитала мене: «Чому ти показуєш дітям, які не знають іспанської, телепрограми, які вони не розуміють?» Я відповіла: «Те що вони тільки починають вивчати мову, не означає, що вони дурні». Інші можуть думати, що ти не розумієш, оскільки тільки починаєш свій шлях до оволодіння мовою, та дозволь собі інтуїтивно розуміти, без потреби знати кожне слово. Якщо твій учитель не ставить перед тобою такі завдання або не розважає за допомогою контенту масмедіа, дивися телебачення вдома, коли можеш.

54. Записуй, програвай, роби нотатки

Записуй цікаві для тебе телепрограми іноземними мовами. Програвай їх декілька разів й уважно слухай. Записуй, що говорять у програмі. У разі необхідності

користуйся словником. Тобі може знадобитися повторити програму 20 разів, перш ніж зрозумієш, що говорять ведучі чи актори. Не має значення, скільки разів тобі потрібно її програти. Що більше ти чуєш фрази, то легше буде для тебе зрозуміти суть сказаного.

Музиканти часто програють деякі частини пісень знов і знов, поки не зіграють їх правильно. Вони слухатимуть записи музики багато разів, щоб вивчити техніку іншого музиканта. Прикинься музикантом-початківцем. Спочатку ти можеш засмучуватися, проте потім твої зусилля буде винагороджено, коли розумітимеш телепрограми або новини без такої великої кількості повторів.

55. Дивися телебачення через Інтернет

Із такою кількістю телестанцій з трансляціями наживо в Інтернеті тобі не потрібно платити за важку супутникову антену на балконі, щоб слухати арабську на каналі Al Jazeera. Можна робити це онлайн. На багатьох сайтах контент можна переглядати безкоштовно.

Телепрограми з різних країн в Інтернеті можна знайти тут:

www.youtube.com

www.wwitv.com

56. Копіюй ведучих новин та акторів

Любиш футбол? Копіюй спортивних коментаторів під час гри. (Або роби це під час перерв, щоб не заважати інших глядачам.) Я знала одного тінейджера в Каліфорнії, який дивився іспаномовні трансляції Кубку світу 2010. Вимовляючи «Гооооооооооол» замість «гол», він міг копіювати мексиканський акцент і говорити як спортивні коментатори під час матчів. Він також копіював іспанську озвучку й акторів з багатьох рекламних роликів, які бачив. Якщо ти не любиш спорт, знаходь програми, які тобі подобаються, записуй їх та копіюй, що говорять актори, і їхню жестикуляцію.

57. Занурся у світ мелодрам

Хто сказав, що ми не матимемо драм з таблицею відмінювання дієслів?

Мильні опери можуть стати цікавим способом вивчення мови. Простий сюжет, гра акторів така драматична, що навіть не знаючи всіх слів, ти зможеш розуміти емоції героїв.

Латинська Америка славиться своїми телесеріалами, але зараз набирають популярності й серіали Північної Кореї. Турецький серіал «Величне століття» є хітом по всіх Балканах. Це турецька мильна опера про Сулеймана Великого, який правив Османською імперією найдовше, та його дружину українського походження, яку привезли рабинею в його палац. Колумбійський хіт «Страшко (Ugly Betty)» має багато версій в інших країнах.

Щоб трохи повеселитися, ви можете зібратися з друзями та подивитися сцену з мильної опери, а потім розіграти її. Але ж не говори потім так драматично з носіями мови в реальному житті!

Пошукай на YouTube мильні опери цільовою мовою із субтитрами. Зверни увагу, що субтитри роблять любителі, і вони не завжди досконалі.

58. Дивися новини цільовою мовою і твоєю рідною

Деякі медіакомпанії показують ті самі новини англійською й іншими мовами. Щоб перевірити своє розуміння, подивися один і той самий репортаж цільовою мовою та своєю рідною.

BBC різними мовами:

www.bbc.co.uk/worldservice/languages/index.shtml

France 24:

www.france24.com/en (англійська),
www.france24.com/fr (французька),
www.france24.com/ar (арабська)

Al Jazeera:

www.aljazeera.net (арабська),
www.aljazeera.com (англійська)

CNN:

www.cnn.com (англійська),
<http://cnnespanol.cnn.com> (іспанська),
<http://arabic.cnn.com> (арабська),
www.cnnturk.com (турецька),
www.cnn.co.jp (японська)

Тут можна подивитися англійські субтитри до програм CNN:

<http://transcripts.cnn.com/TRANSCRIPTS>

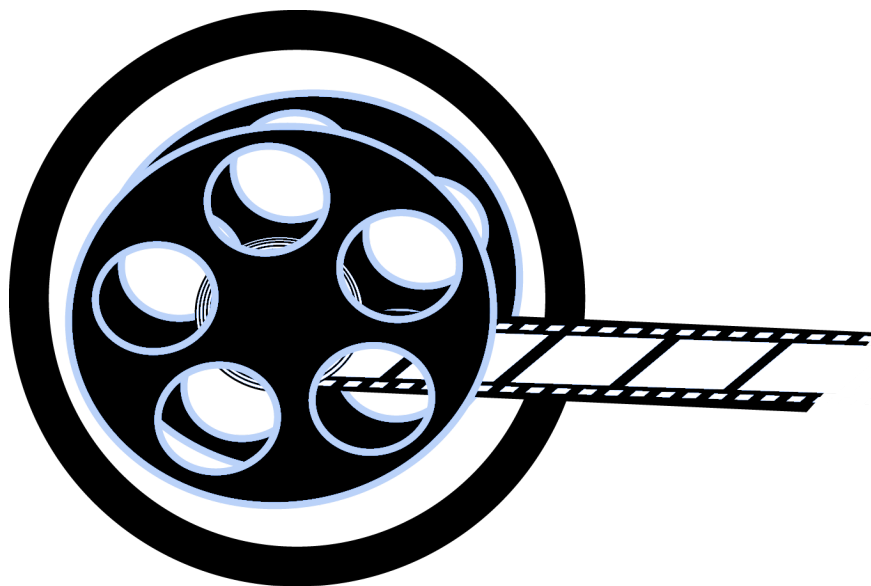
На каналі Euronews ви можете подивитися короткі сегменти новин різними мовами: англійською, французькою, німецькою, грецькою, угорською, італійською, перською, португальською, іспанською, турецькою й українською.

www.euronews.com

Розділ 6

Фільми для вільного говоріння

Вчися у зірок!

Перед появою телебачення та Інтернету люди дізнавалися про інші країни й культури з індустрії кіно. Іноземні фільми показують, як спілкуються й поводяться люди в інших країнах. Можна вивчити сталі вирази, манери, жести, культурні нюанси та інші елементи традицій, яких ти не знайдеш у книгах. У деяких витончених фільмах можна знайти гру слів та приховані політичні меседжі, які можуть не зрозуміти початківці. Намагайся дивитися прості й популярні фільми, коли тільки починаєш вивчати мову.

59. Знаходь оригінальну версію фільмів цільовою мовою

НІКОЛИ НЕ ДИВИСЯ КІНО, ДУБЛЬОВАНЕ ТВОЄЮ РІДНОЮ МОВОЮ!!!

Перегляд дубльованих фільмів є великим гріхом, якщо це стосується вивчення мов. Таким чином ти втрачаєш більшу частину культурного досвіду.

Живучи в Європі, мені було цікаво, чому скандинави й нідерландці мають такий гарний акцент в англійській, у той час як французи, іспанці та італійці відомі своїм

сильним фірмовим акцентом. Північні європейці починають вчити англійську раніше за французів, іспанців та італійців. Та не тільки такий ранній старт надає північним європейцям такої чудової вимови. Їхні вчителі не є носіями англійської. Тож навряд чи вони отримують свій бездоганний акцент від учителів.

Скандинави дивляться багато англійських телепрограм і фільмів у кінотеатрах, як і середземноморці. Однак північні європейці залишають звук мовою оригіналу й тільки додають субтитри своєю мовою. Французи, іспанці та італійці дивляться, як англійські актори говорять неприродними дубльованими голосами їхньою державною мовою. Вивчення нової мови в умовах вакууму дається складно. Ти можеш впустити світ у свою домівку, переглядаючи оригінальні версії фільмів, слухаючи, як люди говорять насправді.

Можливо, складно буде слідкувати за розвитком подій фільму, якщо він здебільшого містить розмови без особливих переміщень. (Філософські французькі фільми належать саме до цієї категорії.) Сповнений різних подій фільм «Індіана Джонс» набагато легше розуміти, ніж «Хіросіма, любов моя» з довгими сценами, де розмовляють дві людини. Комедії можуть містити багато жартів, які може бути важко зрозуміти. Не завжди гарно вдається перекласти гумор!

Якщо не можеш знайти потрібні іноземні фільми онлайн, можна пошукати їх у місцевій бібліотеці безкоштовно або за невеличку плату. Культурні організації у твоїй місцевості можуть мати власні бібліотеки з фільмами з їхніх країн.

Наведені сайти містять підбірку міжнародних фільмів:

Netflix: www.netflix.com

Hulu: www.hulu.com

Якщо бажаєш подивитися конкретні сцени з фільмів, можна скористатися пошуком у YouTube. Просто введи назву фільму та деякі слова, що стосуються сцени, яку хочеш переглянути:

www.youtube.com

60. Кіновечір

У деяких країнах DVD з іноземними фільмами мовою оригіналу та із субтитрами місцевою мовою можуть коштувати дорожче за дубльовані версії, і їх може бути важче знайти. Але ж варто заплатити більше, якщо ти можеш використовувати цей фільм для вивчення цільової мови. Можна поділити витрати з друзями. Організуйте «кіновечори», коли збиратиметеся з друзями в когось удома на вечерю та перегляд фільму цільовою мовою.

61. Дивись і насолоджуйся!

Якщо маєш DVD-плеєр, зайді в «Меню», увімкни субтитри своєю мовою та залиш звук оригінальною мовою. Розслабся, влаштуйся зручніше, дивися фільм і насолоджуйся. Слухай інтонації в мовленні людей та як вони спілкуються. Навіть якщо ти не встигаєш читати субтитри, концентруючись на розмовах і діях, це нормально. Найважливішим є фокусування на тому, як люди розмовляють, жестикулюють та діють. Ти завжди можеш перемотати та знову переглянути сцену.

62. Щастя? Сум? Флірт?

Звертай увагу на те, як люди звучать, коли висловлюють свої емоції. Чи можеш ти за звучанням їхнього голосу розпізнати, що вони відчувають? Чи звучить їхній голос слабко, коли їм запаморочилося? Як вони фліртують? Те, що твоєю рідною мовою може здаватися гнівом, в іншій мові може бути нормальним стилем спілкування. Як музика може передавати емоцію за допомогою темпу, мінорної й мажорної тональності, а також сили або легкості звуків, так само працюють і різні характеристики мовлення.

Тобі не тільки треба вчити слова для висловлення почуттів цільовою мовою, але й способи передачі повідомлення за допомогою звуку й ритму фраз. Носії мови легше розумітимуть повідомлення, якщо твої слова знаходяться в гармонії з настроєм. Якщо ти відчуваєш щастя, та говориш тоном, який звучить агресивно, вони не зрозуміють, що ти в захваті. Вони можуть подумати, що розстроїли тебе. Непорозуміння виникають не тільки через слова, а й через характер їх донесення.

Історія з мого життя

Коли слухаю французів, я часто думаю, що вони завжди на щось скаржаться. Хоча французи й обоженюють висловлювати своє незадоволення дуже часто та драматично, я в багатьох випадках неправильно розуміла їхню нормальну манеру говоріння, що здається постійним стенанням.

63. Дивися фільми оригінальною мовою без субтитрів

Ігноруй субтитри. Фокусуйся на діях у фільмі та звуках мови. Якщо маєш DVD-плеєр, зайти в «Меню» та вимкни субтитри. Якщо не можеш їх вимкнути, накрій їх аркушем паперу або заклеї плівкою внизу екрана телевізора та дивися фільм без субтитрів. Дізнайся, як багато з фільму ти можеш зрозуміти, слухаючи слова, звертаючи увагу на контекст і зображення, «вимкнувши» частину розуму, яка читає. Скористайся своєю інтуїцією, щоб розуміти незнайомі слова. Слухай, навіть якщо не розумієш!

Важливі слова повторюватимуться протягом усього фільму. Якщо фільм про аварію потягу, ти чутимеш слова стосовно потягів, пасажирів, провідників, залізниці, знову й знову. Чим більше ти їх чутимеш, тим краще утримуватимеш їх у пам'яті. Коли ти новачок і знаєш небагато слів, здається, ти не можеш розуміти мову. У той час коли ми дійсно не можемо підтримувати розмову або розуміти складні фрази, ми все таки можемо вивчати невербальні натяки, як-от погляди, жести, рухи очима, складені руки тощо. Продовжуй слухати та спостерігати за візуальними натяками людей. Вони стоять далеко одне від одного? Схрестили руки? Дивляться на своє взуття, а не на співрозмовника? Подумай про те, що говорить мова їхніх тіл?

64. Дивися фільм без субтитрів, потім прочитай сценарій

Коли натренуєшся дивитися фільми без перекладу та зможеш слідкувати за сюжетом і розмовами, щоб розуміти щонайменше частину з того, що відбувається на екрані, прочитай сценарій, щоб зрозуміти фільм повністю. Є різні способи втілення цієї поради. Спочатку прочитай одну сцену, переклади слова, які не розумієш, переглянь сцену ще раз. Або ж можна зробити навпаки. Подивися сцену без субтитрів, запиши, що думаєш про значення розмови й дій на екрані, а потім прочитай сценарій та пошукай невідомі слова й фрази в словниках.

Сценарії для неанглійських фільмів:

http://simplyscripts.com/non_english_scripts.html

Вебсайти зі сценаріями до фільмів англійською мовою:

www.nyfa.edu

<https://screenplays.io>

<http://simplyscripts.com/movie.html>

www.screenplays-online.de

Якщо не можеш знайти фільми на цих вебсайтах - введи в пошуковий рядок браузера назву фільму та слово «сценарій» оригінальною мовою фільму. Наприклад, якщо шукаєш сценарій французькою, легше його буде знайти у французькому пошуковому сервісі, як-от www.google.fr або www.yahoo.fr, ніж в англійському. Введи назву фільму та французьке слово «scénario».

65. Слухай, не дивися

Програй сцену з фільму й послухай її із заплющеними очима. Розслабся й слухай слова. Коли не матимеш перед очима зображення того, що відбувається у фільмі, ти концентруватимешся на тому, що і як сказано. Це гарна вправа для розуміння прослуханого. Знову ж, тобі може знадобитися програти сцену декілька разів. Запиши, що тобі вдалося зрозуміти.

Якщо користуєшся комп'ютером, ти також можеш послухати аудіоролики з фільмів на вебсайті:

www.moviesounds.com

Історія з мого життя

Коли я викладала англійську фахівцям з Аргентини, мовна школа, на яку я працювала, дала мені аудіокасети зі сценами з двох американських фільмів «Краще не буває» та «Коли Гаррі зустрів Саллі». Не знаю, чи в легальний спосіб школа дістала ці касети.

Я сиділа зі студентами та слухала сцени із цих фільмів. Я перевіряла, скільки з почутого вони зрозуміли. Я усвідомила, наскільки важко було розуміти швидке бурмотіння Біллі Крістала у фільмі «When Harry Met Sally». Ми мали програвати сцени багато разів, щоб студенти зрозуміли контекст розмови. Ця вправа була важливою для поліпшення розуміння прослуханого без візуальних підказок. Було смішно обговорювати тему про те, чи можуть чоловіки та жінки бути просто друзями — на відміну від коханців — як представлено у фільмі «Коли Гаррі зустрів Саллі» з моїми одруженими дорослими студентами!

66. Слухай, дивися, записуй

Дивися сцени з фільмів без субтитрів. Коли маєш аудіо й відеосигнал, ти розумієш більше з розмови. Як і в попередній вправі, запиши, що додатково вдалося почути, переглядаючи сцени без субтитрів, вже ознайомившись з бесідою.

67. Слухай, дивися, читай, записуй

Переглянь сцену ще раз із субтитрами. Чи є щось, що було не повністю зрозуміло з першого прослуховування кіно або перегляду без субтитрів? Порівняй розуміння сцен із субтитрами з тим, що тобі вдалося зрозуміти під час

прослуховування кіно та перегляду сцен без субтитрів. Можеш виміряти розуміння прослуханого за допомогою цієї вправи. Якщо робитимеш це регулярно з різними сценами з фільмів, розумітимеш все більше й більше лише з аудіо, і тобі не знадобиться дивитися кіно із субтитрами чи без них так багато разів, щоб зрозуміти діалоги.

68. Флеш-картки

Як і зі словами для пісень, ти можеш візуально підсилити вивчене через слухання та перегляд фільмів. Запиши нові слова з фільму, який переглядаєш, на флеш-картки чи аркуші паперу. Або ж використовуй електронні флеш-картки. З однієї сторони запиши слово рідною мовою, а з іншої — мовою, яку вчиш. Якщо стоїш у черзі або їдеш у громадському транспорті, витягни картки та вчи нові слова. Це допоможе тобі швидко й цікаво поповнити словниковий запас.

69. Прикинься актором

Розіграй коротку сцену з фільму, імітуючи жестикуляцію та манеру говоріння акторів. Якщо знайдеш сценарій в Інтернеті, можеш прочитати та запам'ятати слова сцени. Можеш зробити це з друзями, перетворивши завдання на гру, щоб побачити, хто зможе найкраще перевтілитися. Якщо викладаєш іноземну мову, можеш запропонувати розіграти сцени з фільмів своїм учням. Коли будете імітувати манери та стиль говоріння - вивчите, як люди спілкуються цільовою мовою.

Розділ 7

Будь частиною симфонії

Розмовляй з іншими цільовою мовою

70. Бесіди віч-на-віч

Коли звикнеш до звуків нової мови, треба буде попрактикуватися розмовляти з носіями мови. Влаштуй мовний обмін. Зустрінься з носієм мови, яку вивчаєш, котрий хотів би попрактикуватися спілкуватися твоєю рідною мовою. Зазвичай половину часу ви спілкуєтеся однією мовою, а половину — іншою. Добре зустрічатися віч-на-віч для розмов на регулярній основі. Можна зустрічатися на годину раз на тиждень та говорити 30 хвилин мовою носія і 30 — твоєю рідною мовою, або міняти мову кожную зустріч.

Зустрічаючись особисто, ти також вчитимеш культуру й кухню цієї людини. Приготуйте щось одне для одного зі своєї кухні або влаштуйте урок з приготування їжі. Повеселіться! Зустрічі з носієм мови є найкращим способом вивчати мову тіла та невербальні підказки. Спілкування іншою мовою — це не тільки слова, які ми вимовляємо, а також мова жестів, вираз обличчя, постава, фізична дистанція до співрозмовника. Я проводила мовний обмін для декількох мов, і це був гарний спосіб

поспілкуватися з носіями мови, повчити ідіоми, сленг та мати когось, хто може виправити граматичні помилки та вимову.

Мовний обмін: можна знайти партнера зі спілкування іншою мовою у місцевості, де ти проживаєш.

www.conversationexchange.com

Якщо ти знаходишся в США й живеш біля університету, звернися до офісу міжнародних студентів, щоб запитати про мовний обмін для спілкування з носіями мови. Багато кампусів мають дошку оголошень, де можна розмістити пропозицію про мовний обмін. Також пошукай вебсайти, де можна знайти співрозмовників.

Звернися до місцевих молодіжних організацій YWCA або YMCA та запитай, чи пропонують вони послуги з мовного обміну або безкоштовні мовні уроки.

www.ymca.org

www.ywca.org

Якщо в місцевості, де ти проживаєш, є групи іммігрантів чи біженців, які говорять мовою, що тебе цікавить, звернися до агенції з переселення біженців (як-от Міжнародний комітет порятунку або Католицька благодійна організація) та запитай, чи можеш ти розмістити оголошення в їхньому холі щодо партнера з мовного обміну. Якщо іммігранти чи біженці живуть у певній частині міста, залиш оголошення в бібліотеці, пральнях, кафе або інших будівлях,

де часто проводяться громадські заходи в цьому районі. Якщо зустрінеш когось, хто нещодавно прибув у країну, пам'ятай про те, що вони можуть мати обмежений бюджет чи бути травмованими через певні події або переїзд. Не влаштовуй зустрічі в ресторанах, які вони не зможуть собі дозволити. Вони можуть почуватися ніяково. Зустрічайся з іммігрантами в них удома, у парку або в бібліотеці.

www.rescue.org/where-we-work

www.catholiccharitiesusa.org

Пошукай культурні центри поблизу тебе, що представляють мову, яку ти вчиш. Співробітники центру або волонтери можуть допомогти тобі знайти людину, з якою можна попрактикувати мову. Щоб знайти культурні організації, що тебе цікавлять, звернися до найближчого консульства або посольства країни, мову якої вивчаєш. Нижче наведено перелік усіх посольств світу:

www.embassy-worldwide.com

Знайди сторінку Craigslist для твоєї місцевості. У розділі «Громада (Community)» є перелік партнерів з різних видів активності. Можна переглянути оголошення людей, які шукають партнерів з мовного обміну, або опублікувати свій запит.

www.craigslist.org

71. Пошукай у своїй місцевості групи чи події, які тебе цікавлять

Якщо ти навчаєшся, працюєш, або є іммігрантом, біженцем чи туристом в іншій країні та бажаєш поліпшити свої навички іноземної мови, тобі слід спілкуватися з носіями мови. Любиш грати у футбол, танцювати, дивитися кіно, вишивати, створювати букети, ходити в гори або маєш будь-яке інше хобі? Пошукай групи чи події у своїй громаді, які могли б тебе зацікавити і де ти можеш зустріти місцевих з такими ж інтересами. Це гарний спосіб зустріти нових людей і подружитися з кимось. Ти також можеш поволонтерити у своїй громаді.

Зайди в розділ «Громада (Community)» на вебсайті Craigslist, де є перелік подій, різних видів активності, волонтерства, сумісного користування автомобілем, партнерів з різних занять, груп, музикантів, політиків, митців та інших категорій. Переглянь ці розділи, щоб пошукати людей, події, групи, що можуть тебе зацікавити.

www.craigslist.org

Пошукай соціальні групи та групи за інтересами на Meet Up у твоїй місцевості. Введи країну та поштовий індекс і подивися, які групи зможеш знайти. Якщо тебе нічого не зацікавило, ти можеш створити власну групу та влаштувати подію.

www.meetup.com

72. Спілкування через Інтернет

На додаток до спілкування з мовним партнером по сусідству, ти також можеш товаришувати онлайн. Якщо живеш у віддаленій місцевості або в місці, де немає іноземців чи іммігрантів, які говорять мовою, що тебе цікавить, ти можеш

спілкуватися з носієм мови безкоштовно через Інтернет. Хоча й може бути складно розуміти людину через якість онлайн-звуку та відсутність повної картини мови тіла, відеозв'язок може допомогти вивчити жести й невербальні підказки в цільовій мові/культурі. Однак іноді може «зависати» зображення і люди можуть не жестикулювати в природний спосіб, коли говорять на камеру.

Говори повільно й чітко. Якщо співрозмовник говорить занадто швидко, попроси сповільнитися. Наведені нижче вебсайти є здебільшого безкоштовними сервісами, де можна знайти партнера з мовного обміну, з ким можна поспілкуватися повідомленнями, текстовими чи голосовими, або через відеозв'язок. Багато з цих сайтів мають навчальні мовні форуми, де можна взаємодіяти з людьми з твоєї мовної групи. Ви можете допомагати одне одному в навчальному процесі. Деякі із сайтів мають онлайн-уроки та безкоштовне завантаження навчальних матеріалів.

www.mylanguageexchange.com

www.sharedtalk.com

www.conversationexchange.com

www.lingozone.com

www.language-exchanges.org

Цей сервіс називається Mixxer. Ти можеш спілкуватися з мовними друзями через Skype, Whatsapp та Zoom.

www.polyglot-learn-language.com

73. Культурні події

Перед тим як купувати квитки за кордон, можна спробувати вивчати іноземну культуру, мову й кухню поблизу тебе. Тобі не потрібно летіти в Мексику, щоб дізнатися про святкування Дня мертвих. Долучайся до fiesta неподалік від дому.

Мова, яку ти вивчаєш, може ожити під час відвідування культурних подій. Ти не тільки почуєш носіїв мови, а й матимеш можливість взаємодіяти з людьми та тренувати свої навички. Зазвичай люди охоче допомагають тим, хто вивчає їхню мову. Їм може бути приємно відчувати твій інтерес до їхньої культури й мови.

Якщо вивчаєш азійську мову, пам'ятай про те, що східноазійські культури можуть святкувати новий рік у лютому. Паради та інші події, присвячені Новому рокові за місячним календарем, чудово підійдуть для практики китайської, в'єтнамської або іншої азійської мови.

Дізнайся, чи є у твоїй місцевості культурна організація, що представляє цікаву для тебе мову. Зателефонуй у найближче консульство чи посольство цієї країни та запитай в них про культурні центри у твоїй місцевості. Вебсайти консульства чи посольства можуть мати посилання на культурні й мовні ресурси. Нижче наведено вебсайт з переліком усіх посольств світу.

www.embassy-worldwide.com

74. Знайди місцеві групи спілкування

Щойно зможеш спілкуватися мовою, яку вчиш, можеш додати до досвіду спілкування з мовним партнером - долучайся до групи спілкування. У таких групі як носії мови, так і ті, хто її вивчає, регулярно зустрічаються для спілкування. Це гарний спосіб зустрітися з носіями мови та послухати, як вони розмовляють між собою. Не рекомендую долучатися до таких груп, якщо ти тільки починаєш вивчати мову. Знаходження поміж тих, хто вільно й швидко говорить цільовою мовою, може тебе засмутити. Почекай, поки досягнеш середнього чи вищого рівня володіння мовою та зможеш підтримувати розмову носіїв.

Якщо ти знаходишся в США, пошукай місцеву організацію World Affairs Council (WAC) і дізнайся, чи є там відповідна мовна група. WAC щомісяця організовує мовні вечери для різних мов:

www.worldaffairsCouncils.org

Пошукай культурні або мовні групи в розділі «Громада (Community)» на сайті Craigslist у твоїй місцевості:

www.craigslist.org

Meetup: цей вебсайт є платформою для людей, які організують власні клуби або соціальні групи з різних інтересів. Пошукай групу, що практикує твою цільову мову. Або ж якщо немає потрібної тобі мовної групи у твоїй місцевості, ти можеш організувати власну групу й подивитися, хто до тебе приєднається.

www.meetup.com

Звернися до підрозділу іноземної мови місцевого коледжу чи університету. Цей підрозділ може мати перелік ресурсів для тих, хто хоче попрактикувати іноземну мову. Ти можеш долучитися до одного з університетських мовних клубів.

75. Зміни мову спілкування з друзями

Якщо маєш друзів, які вивчають ту саму мову, що й ти, перейдіть на цю мову, коли спілкуватиметеся. Це може бути дивно й навіть смішно, та це зробить вашу взаємодію цікавішою. Пишіть одне одному електронні листи новою мовою. Використовуйте словники, щоб знайти слова, які не знаєте. Уникайте говорити рідною мовою, поки не треба буде казати технічні терміни або ідіоми, для яких ви не можете підібрати переклад.

76. БЛОГ НОВОЮ МОВОЮ

Якщо ведеш блог чи онлайн-щоденник, можеш додавати публікації новою мовою або започаткувати зовсім новий блог, де писатимеш тільки новою мовою. Так ти можеш привабити нових читачів. Наприклад, один японець веде блог про фільми жахів та хоче створити свою аудиторію та спілкуватися з іншими блогерами, що цікавляться цією ж темою. Цей чоловік вивчає португальську декілька років, пише нею та розуміє на вищому мовному рівні. Випадково він знаходить популярний португальський блог з Бразилії, що також висвітлює тематику фільмів жахів. Він вирішує публікувати нові дописи японською й португальською, розширюючи аудиторію, та мати можливість взаємодіяти з блогерами португальською мовою на додаток до японських.

77. Створи профілі в соцмережах різними мовами

Маєш сторінку у Facebook або в іншій соцмережі? А як щодо того, щоб створити свою сторінку новою мовою? Або ж можна з наявною сторінкою долучитися до груп, пов'язаних з мовою, яку вивчаєш, твоїми інтересами та досвідом. Facebook має групи для тих, хто відвідував французькі lycées (вищі навчальні заклади), хто вивчає Суахілі, і багато інших груп, мовних та культурних. Ти можеш зустріти людей з подібними інтересами, які розмовляють мовою, яку ти вивчаєш, або також вчать її.

78. Чати

Долучися до чату норвезькою, знайди групи спілкування індонезійською. Перелік груп безкінечний. Практикуй письмові навички, спілкуючись у чаті з людьми через Інтернет. Можливо, тобі знадобиться завантажити чат на комп'ютер. Можна знайти групи за мовою або темою у Whatsapp, Telegram і Pal Talk Chat.

Pal Talk: chat.paltalk.com

Актуальні телеграм-чати та канали для вивчення мов зручно вибрати в каталозі:

[Telemetrio](#)

Розділ 8

Щоденні кроки

Практикуйся, щоб вбудувати мову у своє повсякденне життя

Якщо вчишся грати на музичному інструменті, твій учитель рекомендуватиме тобі практикуватися щодня. Мова — це «м'яз», який потрібно регулярно тренувати. Щодня практикуючи наведені в цьому розділі маленькі, проте важливі вправи, ти помітиш, наскільки легше згадувати слова, і вони завжди будуть у вільному доступі під час спілкування цільовою мовою.

79. Слухай аудіопрограми з вивчення мови

Щоб підсилити уроки граматики з підручника, слухай CD, подкасти або онлайн-програми по радіо з мовної тематики вдома, в автомобілі або під час фізичних вправ. Зараз є багато онлайн-ресурсів для вивчення мов. Коли слухатимеш онлайн-уроки з вивчення нових слів та діалоги по декілька разів, ти розумітимеш усе більше та більше. Це не означає, що ти засвоїш підрядний час у французькій, просто миючи посуд та прослуховуючи один і той самий урок із цієї теми протягом усього тижня, проте такі аудіозаписи є гарним доповненням до вивчення граматики за підручником.

80. Комбінуй вивчення мови з відео, фільмами, музикою та спілкуванням!

Занурення в цільову мову є ключовою стратегією до вільного володіння мовою. Поєднання різних джерел інформації, як-то відео, фільми, музика, спілкування, практичні вправи — саме цю ідею намагається донести ця книга. Задля ефективного підсилення твоїх спроб зануритися в мовну середу чому б не скористатися вебсайтом, який все це пропонує? Yabla пропонує набір мультимедійних видів активності із залученням носіїв мови та автентичних матеріалів з телепрограм, фільмів та музики.

Наприклад, ти можеш дивитися музичне відео зі словами у вигляді субтитрів як цільовою мовою, так і своєю рідною. Будь-які субтитри можна вимкнути. Аудіо можна сповільнити або повторювати для полегшення розуміння. Коли ти впевнено розумієш пісню або відео, пропонується гра на тестування твого розуміння тексту! Також є флеш-картки зі словами. Демоверсія є безкоштовною протягом двох тижнів, а підписка починається приблизно від 13 доларів США на місяць. (Ці програми спрямовані на англійськомовних користувачів. Треба володіти англійською для їх застосування.)

www.yabla.com

81. Вивчай мови онлайн

Є різні онлайн-програми для вивчення мов. Деякі з них безкоштовні, деякі потребують оплачуваної підписки.

Есперанто:

www.lernu.net

Різні мови

Онлайн-уроки Hi Native з допомогою від носіїв мови:

www.hinative.com

Lingq, платформа з вивчення мов з підпискою \$40/місяць:

www.lingq.com

З Duolingo ти вчиш іншу мову за допомогою перекладу:

www.duolingo.com

82. Вчися за допомогою новин

Різні новинні компанії пропонують мовні уроки на своїх вебсайтах.

BBC пропонує уроки для різних мов:

www.bbc.co.uk/languages

Німецька Deutsche Welle пропонує безкоштовні уроки німецької

онлайн:

www.learngerman.dw.com/en/learn-german/s-952

83. Веди внутрішній діалог цільовою мовою

Так, я саме це маю на увазі! Говори із собою. Коли поруч немає твого мовного партнера, можеш вести свій внутрішній діалог цільовою мовою, коли робиш щось по дому або миєш машину. Коли розмірковуєш вголос про те, що треба зробити сьогодні, говори це новою мовою. Мета цієї вправи — звикнути проговорювати щоденні справи новою мовою. Чим більше використовуватимеш нову мову, тим легше це буде робити.

84. Веди свої фінансові записи новою мовою

Незалежно від того, чи хочеш ти мати банківський рахунок у валюті іншої країни, тобі треба звикнути рахувати новою мовою. Перехід з розрахунків у японських єнах до індійських рупій може призвести до інфаркту, коли побачиш, що накопичені грошові засоби значно зменшилися, та не думай про валюту, коли рахуєш, це просто цифри. Проговорюй цифри свого балансу під час підрахунків. Навіть ті іммігранти, які більше 20 років прожили в новій країні, часто рахують все ще рідною мовою. Зручніше рахувати своєю мовою. Однак коли ти за кордоном та хтось говорить тобі номер телефону дійсно швидко або банківський працівник промовляє курс обміну валют, тобі треба миттєво схопити цифри та здійснити розрахунки їхньою мовою у своїй голові.

85. Складай перелік справ та календар цільовою мовою

Вивчай слова для щоденних справ цільовою мовою та використовуй їх для самоорганізації. Ти не тільки розшириш свій словниковий запас, але й думатимеш іншою мовою.

Коли починатимеш думати про хімчистку, закупівлю продуктів, госптоварів, канцелярії, спорттоварів, обладнання або інших речей новою мовою, то в природний спосіб додаватимеш нові слова до свого словникового запасу.

Ось ти нудишся на робочому зібранні й хочеш скласти перелік покупок. І щоб той, хто сидить поруч, не зрозумів, чим ти займаєшся на роботі, або ж чи здоровими є продукти у твоєму переліку, пиши список новою мовою. Тебе так навряд чи викриють!

Історія з мого життя

Я навчилася цього від тайванської колежанки, яка писала свої списки справ китайською під час нудних робочих зборів. Виглядало, ніби вона пише робочі нотатки.

86. Прикріпи наліпки на предмети з їхніми назвами іноземною мовою вдома й на роботі

Розуміння побутових слів легше даватиметься, якщо ти понадпишеш речі за допомогою стікерів цільовою мовою. Напиши список усіх предметів вдома або в офісі своєю мовою. Переклади всі слова, які знаєш, і подивися в словнику невідомі слова. Візьми наліпки для нотаток або маленькі аркуші паперу та напиши слова новою мовою. У випадку з аркушами паперу використовуй клейку стрічку для приклеювання назв до предметів. Приклей назви до всіх предметів. Навіть якщо маєш дві спальні та п'ять дзеркал, наклеї назви на всі предмети, щоб завжди бачити слова. Вимовляй назву предмету щоразу, коли його бачиш.

87. Якщо маєш будильник з музикою, встанови пісню або вітання новою мовою

Розпочни день піснею або вітанням цільовою мовою. Ти можеш ще не повністю прокинутися, але тренуватимеш свій мозок звикати до звуків нової мови, перед тим як розпочати свій день, сповнений різних завдань.

88. Встановлюй рінгтони на телефон новою мовою

Завантажуй пісні іноземною мовою на телефон і встановлюй їх в якості рінгтонів. Можна встановити різні пісні на дзвінки людей, які тобі найчастіше телефонують. Це може здаватися дурницями, але метою є максимальне оповивання себе новою мовою. Чим більше слухаєш музику...

Є багато вебсайтів, що продають рінгтони, ось один з них:

www.ringophone.com

89. Читай газети

Хоча ця книга здебільшого охоплює поради щодо вивчення мови через аудіоджерела, я не відкидаю значення письмового слова. Я письменниця, яка любить читати й писати. Тобі потрібно не тільки слухати, а й читати. Ти можеш знаходити газети й журнали на стійках з новинними виданнями, у бібліотеках або онлайн. Читай новини якомога частіше. Читання допоможе розуміти й теленовини під час їх перегляду.

Перелік газет за країнами:

www.ipl.org/div/news

90. Агрегатори іноземних новин

Якщо користуєшся агрегаційним сервісом онлайн-новин, що збирає RSS-стрічки з блогів і новинних сайтів, ти можеш запрограмувати збір новин певною мовою. Коли вибиратимеш мову, зверни увагу, що всі пункти меню та підказки будуть цією мовою.

91. Читай ті самі новини різними мовами

Культура є невід'ємною частиною мови. Читання новин різними мовами може відкрити для тебе унікальні культурні моменти через світові події. Читаючи ті самі новинні репортажі різними мовами, ти отримуєш ще одну можливість попрактикувати мовні навички, а також розглянути різні точки зору з різних культур.

92. Двомовні книги/паралельний текст

Хоча й нелегко знайти двомовні книги, деякі видавництва їх друкують. Цей стиль називається «паралельний текст» з оригінальним текстом, паралельно з яким іде переклад. Іноземна поезія іноді публікується в такому форматі. Пошукай книги з паралельним текстом цільовою мовою.

Розмови TED представлені різними мовами, до того ж доступні субтитри різними мовами.

www.ted.com

Читай статті й коментарі на політичні та економічні теми, перекладені на 19 мов, на вебсайті Project Syndicate.

www.project-syndicate.org

93. Будь як дитина

Відчуття внутрішньої дитини робить усе в житті легшим та веселішим. Якщо маєш дітей - вчи нову мову разом з ними. Але пам'ятай, що вони можуть вчити її швидше за тебе. Навіть якщо тобі 60 років, це не означає, що ти не можеш дивитися «Sesame Street» англійською або «Plaza Sésamo» іспанською. Твоя дитина може навчитися говорити «sí» («так» іспанською) перед тим, як скаже «так» рідною мовою!

Slangman Productions створили книги та телешоу, які допомагають дітям вчити французьку, іспанську, італійську, китайську, іврит, німецьку та японську через казки. Діти починають читати казку англійською, а потім поступово в англійський текст вставляється більше й більше іноземних слів, завдяки чому дітям усе ще легко

розуміти контекст багатомовних речень. До книг додаються веселі відео. Ці відео мають виходити на телебаченні. Книги з казками також наявні японською-англійською та китайською-англійською.

Деякі з дитячих книжок написані для вивчення нової мови або представлені двома мовами.

Sesame Street пропонує програми арабською, бангладеською, китайською, голандською, німецькою, івритом та іспанською:

www.sesameworkshop.org/our-work/where-we-work

Ці компанії публікують двомовні дитячі книжки:

www.slangman.com

www.languagelizard.com

94. Змінюй меню

Якщо маєш мобільний телефон або інший електронний пристрій з меню, яке доступне різними мовами, зміни мову меню на нову, яку вивчаєш. Ти змушуватимеш себе використовувати нову мову завжди, коли взаємодієш з технологічними іграшками.

95. Рухайся, співай і вчися

Сторінка European Music Portfolio (EMP) – A Creative Way into Languages пропонує види активності, спрямовані на дітей початкової школи, серед яких багато музичних вправ для підтримки вивчення іноземної мови. Підпишись безкоштовно за допомогою імені користувача й паролю та отримай доступ до «Додаткових видів активності EMP (Additional EMP Activities)»

www.emportfolio.eu/emp

96. Думай як учитель

Іноді студенти не просуваються у вивченні мови, оскільки їхній темп і стиль навчання не збігається зі стилем і темпом учителя. Якщо знатимеш, як учитель знаходить матеріали, це може допомогти визначити метод самоосвіти, що якнайкраще підходить для тебе. Пошукай ресурси для вчителя онлайн для мови, яку вивчаєш, та створи власну інструкцію з навчання. Поєднай матеріали та комбінуй їх з музикою, яка тобі подобається.

Організація з викладання англійської носіям інших мов (Teaching English to Speakers of Other Languages) має власний вебсайт з безкоштовними ресурсами для вчителів:

www.tesol.org/resource-center

Розділ 9

Поради, написані читачами

Додаткові поради, написані такими, як ти, читачами

З лютого по квітень 2009 року я проводила онлайн-змагання, де зацікавлені читачі читали чернетку цієї книги онлайн. Я заохочувала їх зробити свій внесок за допомогою порад та історій з бюджетних подорожей та досвіду вивчення мови.

Компанії Praxis Language, Travel Document Systems, Kaehler World Traveler, Le Travel Store, Calling Cards.com та Adventure Medical Kits надали спонсорські призи для цього змагання.

Далі можна прочитати поради та історії від переможців змагання.
Дякую всім учасникам!

Щоденні вправи для того, щоб вбудувати мову у своє повсякденне життя

97. Метод Пімслера

Я стикався з іспанською (у старшій школі), німецькою (у коледжі), французькою (з приватним учителем) та італійською (через самоосвіту). Я далекий від вільного володіння цими мовами, але подорожував Швейцарією, Францією та Італією і міг робити це самостійно та бути зрозумілим для місцевих жителів.

Вивчаючи французьку та італійську, я відкрив для себе велику цінність курсів за методом Пімслера, записаних на касети. Основа метода — слухати й повторювати усе за більшої швидкості. Метод не охоплює граматику або читання.

Жеральд Комісар

www.pimsleur.com

Різне

98. Якщо везете дітей в іншу країну - заохочуйте їх говорити мовою цієї країни

Перед подорожжю до Мексики з дітьми я навчила свою 9-річну доньку декільком іспанським словам і фразам. Спочатку вона дуже соромилася їх говорити. Зрештою спекотним днем на археологічних руїнах у Тулі, коли їй дуже хотілося пити, я відмовилася купити їй напій. Але я дала їй гроші та запропонувала купити що їй треба самій. Неохоче, але вона це зробила та повернулася з улюбленою содовою. Це розтопило кригу і вона стала охочіше говорити іспанською.

Мої чотири дитини є двомовними. Завдяки частим подорожам до Мексики та Гватемали, де ми їздили місцевими автобусами. Ми спілкувалися тільки іспанською і люди охоче говорили з нами, оскільки ми не були типовими «бридкими

американцями». Під час чотирьох подорожей ми проїхали 16 000 миль (25750 км), здебільшого до загублених місць, зокрема археологічних руїн у джунглях та ізольованого вулкану. Один мій син зустрів майбутніх друзів з переписки, і зараз він усе ще спілкується з ними, уже як 38 років. Коли в мого сина народилися близнюки, він хотів, щоб вони вільно володіли іспанською, тож говорив з ними цією мовою. Його дружина навчалася з ними.

Зараз дівчатка вчать в середній школі та гарно володіють іспанською. Та що приємніше, вони переписуються іспанською з дітьми згаданих мексиканських друзів з переписки мого сина.

Аніта Голдвассер

99. Слухай книги іншими мовами

Моя рідна мова — французька. Подорожуючи зі Швейцарії до Швеції я слухав аудіокнигу шведською «Код да Вінчі» Дена Брауна. І це було ідеально — вчитися та слухати звуки мови. Я міг концентруватися тільки на слуханні книги, і це була дуже цікава історія. Я ніколи так гарно не проводив час, керуючи автомобілем так багато годин. Актори, що озвучують книги, завжди мають чітку артикуляцію. Читай книгу новою мовою одночасно з тим, коли слухаєш аудіокнигу. Це матиме такий самий ефект, як і дивитися фільм із субтитрами новою мовою.

Марк-Аурель Бротье

100. Розтягуй мовні м'язи!

Утримуй вивчене за допомогою регулярної практики. Коли я переїхав зі Швеції до Швейцарії, я не хотів забувати шведську. Зараз я читаю шведські книги, дивлюся шведські новини та слухаю шведське радіо. Це як спорт — якщо припиниш тренуватися - втрапиш набуте!

Марк-Аурель Бротье

101. Тримай мозок активним

Мій друг-перекладач пропонує багатомовним людям змінювати мову книг, які вони читають. Переключайся на іншу мову якомога частіше! Що більше переходиш з однієї мови на іншу, то краще мозок звикає обробляти мови.

Марк-Аурель Бротье

102. Багатомовні новини

Якщо маєш проблеми з читанням або переглядом новин цільовою мовою, читай чи дивися новини зранку своєю рідною мовою, а потім читай чи переглядай вечірні новини цільовою мовою. Ти вже будеш знати зміст ранкових новин, і тобі буде легше розуміти новини новою мовою. Ти також бачитимеш, які відбулися зміни протягом дня.

Мігель Варгас-Каба

103. Суп з абеткою

Якщо вивчаєш іноземну мову з іншою абеткою, як-то кирилиця, випиши знайомі слова або слова з пісні твоєю мовою, але літерами нового алфавіту. Так ти тренуватимешся використовувати нову абетку для слів, які знаєш.

Мігель Варгас-Каба

Історія із життя

Що означає бути громадянином світу?

Аніта Голдвассер

Моє життя змінилося після того, як я з синами рушила в першу пригоду в Мексиці. Вони хотіли збирати комах у джунглях, тож ми поїхали з Тіхуани автобусом до містечка в джунглях Сан-Бласу, Наяріт.

Щоб дістатися до місця призначення, ми їхали автобусом другого класу з розбитими вікнами. Коли дощ через вікна хлистав на мій одяг, в автобус завантажувалися чоловіки з мачете. (Вони працювали на ананасовій плантації). Ми проїжджали вздовж краєвидів, що нагадували мені фотографії із журналу National Geographic, де місцеві жінки прали одяг в струмках. На Сан-Бласі кури й занедбані собаки бродили по крихітній автобусній станції. Мені це подобалося. Це було «справжньою Мексикою».

Ми здійснили чотири додаткові подорожі, проїхавши 16 000 миль (25750 км) Мексикою та Гватемалою, занурившись в життя обох країн та завжди спілкуючись іспанською. І яким був результат? Я кинула роботу в лабораторії та стала письменником-фрілансером та фотографом, продаючи статті, що базувалися на нашому власному досвіді. Мої діти на власні очі дізнавалися про життя в обох країнах та зараз говорять двома мовами. Потім один мій син жив у Мексиці та ходив там у школу протягом року.

Свою першу подорож я здійснила, коли мені було 44 роки, на той час я забула більшу частину іспанської, яку вчила в школі. На щастя я працювала на фабриці з виробництва харчових продуктів з американцями мексиканського походження, і вони відкрили для мене мексиканську іспанську. Вони посміювалися з моєї літературної іспанської, яку я вчила раніше в Нью-Йорку.

Ми подорожували автобусами з тваринами посеред пасажирів, ловили машину в дикій природі, піднімалися на піраміди в місцях археологічних розкопок, а також дивувалися генію ранніх цивілізацій в обох країнах. У Тікалі наш маленький літак майже зрубав дерева, коли приземлився в джунглях.

В Оахаці мій молодший син купив вуличну їжу на індіанському ринку та обмінявся адресами з дівчиною, яка її продавала. Вони стали друзями з переписки. А в іншу подорож до Оахаки ми розшукали її родину. Один таксист не погодився нас туди відвезти, спираючись на те, що там дуже небезпечний район. Інший водій привіз нас туди та не зміг знайти їхній будинок. Зрештою одна бабуся, що пасла кіз, почула розмову мого сина та сказала: «Почекай, поки прив'яжу кіз до дерева та покажу тобі, де вони живуть». Вона так і зробила. Я провела незабутній вечір в непоказному однокімнатному будинку, побудованому татом дівчинки. Ми повністю поринули в іспанську мову. Пізніше дівчинка повела нас на збори в церкві. 15-річний хлопчик ліворуч від мене практикувався говорити зі мною англійською. Праворуч жінка в національному костюмі гойдала свою дитину. Я була вражена досвідом відчувати «Стару» і «Нову» Мексику одночасно.

Наступного року я провела час в домі іншого друга з переписки в найгірших нетрях Мехіко-Сіті. Здатність говорити іспанською дозволила мені повністю відчувати Мексику та спілкуватися з людьми.

Зараз мої онуки переписуються іспанською з дітьми друзів з переписки мого сина. Таким чином два покоління людей з різних країн залишаються на зв'язку.

Щоб дізнатися докладніше

Контакт зі мною: це посилання на [мою контактну форму](#). Я не говорю українською. Якщо напишеш мені українською, я маю скористатися перекладом Google Translate, щоб відповісти тобі. Якщо можливо, пиши мені англійською.

Вебсайт: www.createyourworldbooks.com

YouTube: www.youtube.com/CreateYourWorldBooks

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА (англійською)

“Being Bilingual Brings Mental Health Benefits.” [Psychiatric News Alert](#). American Psychiatric Association, 30 Apr. 2012. Web. 7 Nov. 2013.

Gold, Brian T. et al. “Lifelong Bilingualism Maintains Neural Efficiency for Cognitive Control in Aging.” [The Journal of Neuroscience](#), 33.2 (2013): 387-396. Web. 7 Nov. 2013.

Hogenboom, Melissa. “Moving to the rhythm ‘can help language skills.’” [BBC News](#). British Broadcasting Corporation, 10 Sep. 2013. Web. 7 Nov. 2013.

Ludke, Karen. *Teaching foreign languages through songs*. Edinburgh: Institute for Music in Human and Social Development, 2009. [Academia.edu](#). [PDF](#).

Ludke, Karen M., Fernanda Ferreira and Katie Overy. “Singing can facilitate foreign language learning.” [Memory & Cognition](#), 41.5 (2013). Web. 7 Nov. 2013. Abstract.

Malone, Jamie. “Young Children Vs. Adults Learning a Second Language.” [The Classroom](#).

Mann, Anthony, Michelle Brassell and Dave Bevan. *The economic case for language learning and the role of employer engagement*. London: The Education and Employers Taskforce, 2011. [PDF](#).

Marian, Victoria and Anthony Shook. “The Cognitive Benefits of Being Bilingual.” [Cerebrum](#). The Dana Foundation, 31 Oct. 2012. Web. 7 Nov. 2013.

“Musical Minds.” *NOVA*. [PBS](#). 30 Jun. 2009. Web. Transcript. 7 Nov 2013.

Palca, Joe. “Singing in the Key of Science.” *All Things Considered*. [NPR](#). 20 Mar. 2005. Web. 7 Nov. 2013.

“Putting Children’s Reading Literacy on a Path to Lifelong Practice and Improvement.”

PlanetRead.org. Planet Read, n.d. Web. 7 Nov. 2013.

Sacks, Oliver. [*Musicophilia: Tales of Music and the Brain*](#). New York: Alfred A. Knopf, 2007. Print.

Sulzberger, Paul. *Wordlikeness judgements, phonotactic probability, accent and repetition in auditory recognition of novel words in a foreign language*. Diss. [Victoria University of Wellington, 2007](#).

Rauscher FH, Shaw GL, Ky KN. (1993) Music and Spatial Task Performance, [Nature](#) 1993;365:611.